

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

„Waldorfská mateřská škola“

H. Hahn:

*„Když myslím ve světle,
září má duše.
Když září má duše,
stane se Země hvězdou.
Když se stane Země hvězdou,
jsem skutečně člověk.“*

Obsah

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE O MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	3
2. OBECNÁ A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ŠKOLY	4
3. PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ	6
4. ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ	15
5. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	17
6. VZDĚLÁVACÍ OBSAH	22
7. TÉMATICKÉ CELKY	23
8. EVALUAČNÍ SYSTÉM	47

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE O MATEŘSKÉ ŠKOLE

Název: Waldorfská škola České Budějovice - mateřská škola, základní škola a střední škola o.p.s.

Zřizovatel: Waldorfská škola České Budějovice - mateřská škola, základní škola a střední škola o.p.s.

Právní forma zřizovatele: obecně prospěšná společnost

Sídlo o. p. s.: M. Chlajna 23, 370 05 České Budějovice

Telefon: 725 071 245

Pracoviště mateřská škola: Hornická 40/5, 373 71 Rudolfov

Telefon MŠ: 721 989 128 – učitelky, stravování

720 823 729 – zástupkyně ředitelky pro MŠ Magdalena Kubínová Šebelková

E-mail: skolka@waldorfcz.cz, kubinova@waldorfcz.cz

Webové stránky: www.waldorfcz.cz

IČ: 280 68 769

IZO: 181004356

Ředitel: Mgr. Milena Vlčková

Zpracoval: Magdalena Kubínová Šebelková ve spolupráci s celým pedagogickým sborem mateřské školy.

Platnost dokumentu:

Dokument platí od 1. 9. 2025, projednán byl na učitelském setkání v srpnu 2025, a každý rok je aktualizován.

2. OBEČNÁ A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Umístění školy: mateřská škola sídlí v klidné části města Rudolfov (480 m n. m.)

Druh provozu: celodenní

Kapacita školky : 46 dětí

Počet tříd: 3

Počet pedagogických pracovníků: 5 + asistentky, dle dětí se specifickými vzdělávacími potřebami

Školka se nachází ve domě obklopeném prostornou zahradou s členitým terénem. V blízkosti školy se nachází les a rybníky, které využíváme na procházky a výlety.

Budova je v dlouhodobém pronájmu, již dříve sloužila jako mateřská škola. Mateřská škola byla zrekonstruována a otevřena v roce 2009 díky velké pomoci rodičů dětí. Prostory byly zachovány, ale prodělaly rozsáhlou rekonstrukci.

V minulých letech jsme se setkali s obrovským zájmem rodičů pro vzdělávání svých dětí v naší mateřské škole, kteří jsou odhodláni aktivně se spolupodílet na výchově svých dětí v duchu waldorfské pedagogiky a chtěli přihlásit své děti do naší mateřské školy. Byli jsme je ale nuceni odmítnout z důvodu malé kapacity školky. Na základě tohoto obrovského zájmu vznikla iniciativa rodičů. Společně s nimi se vedení naší obecně prospěšné společnosti rozhodlo, že se pokusíme zvýšit kapacitu mateřské školy o dalších 15 míst v půdních prostorách, kde by mohla vzniknout další třída.

Díky poskytnutí dotace nadačního fondu Software AG Stiftung, stavebnímu projektu architekta Milana Hrádka, zásluhou rodičů projektem "Děti až na půdu", nadačních fondů Helias a Boxmeer a dalšími dárci bylo možné v měsících červenci a v srpnu 2017 realizovat projekt "Nová třída Waldorfské mateřské školy".

V přízemí budovy je šatna dětí, dvě třídy, výdejna stravy a sociální zařízení. V podkroví je jedna třída, sociální zařízení, ložnice a kancelář. Prostředí všech tříd je bezbariérové, přístup do 1.patra je po schodišti.

Z důvodu malého zájmu o docházku bude ve školním roce 2025/26 provoz jen ve dvou třídách.

2.1. Charakter budovy a zahrady:

A. *budova MŠ:*

Prostory MŠ jsou nově zrekonstruované, vybavené převážně dřevěným nábytkem a dřevěnými hračkami.

- Prostor jednotlivých tříd - v každé třídě je prostor pro stolování dětí a herna
- Šatna dětí a šatna dospělých
- Sociální zařízení pro děti i dospělé
- Kancelář školy
- Komora (úklidové prostředky)
- Ložnice pro odpolední odpočinek dětí
- Prostor školní jídelny - výdejny

B. venkovní prostory MŠ - zahrada:

Zahrada je členitá, budovaná s myšlenkou bezpečného podnětného místa, které láká k objevům i relaxaci.

- altán s velkým kulatým stolem a lavicemi a rovnou dřevěnou podlahou
- tunel z vrbových proutků a chýše z keřů
- bylinková spirála a vyvýšené záhony
- pískoviště
- venkovní kuchyňka
- kůlna na nářadí a pomůcky
- herní prvky: přehupovadlo, houpací delfín, dřevěné divoké kořeny, klouzačka z nerezů
- dva domečky pro hry dětí
- Pec
- Zvonička

Záměr: vybavit třídy novým dřevěným nábytkem - nové stoly ve třídách, poličky
realizovat projekt "Přírodní zahrada s vodními prvky"

Harmonogram realizace: 2 roky, do roku 2027

3. PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

3.1. Věcné podmínky

Naše mateřská škola má dostatečně velké prostory a takové prostorové uspořádání, které vyhovuje nejrozličnějším skupinovým i individuálním činnostem dětí ve třídách i v přírodní zahradě. Vybavení naší školky a hračky pro děti jsou převážně z přírodních materiálů, které podporují přirozený rozvoj smyslového vnímání dítěte a působí na fantazii i samotnou hru dětí. Dřevo, hedvábí, proutí, vlna, ale i různé plody a přírodniny nesou v sobě stále svou životní sílu a příjemně oslovují smysly dítěte svým povrchem, tvarem či jemnou barvou. Hračky volíme co nejjednodušší, záměrně bez mnoha detailů, aby zbyl větší prostor pro fantazii a děti se samy mohly projevit tvůrčím způsobem. Díky množství různých přírodních materiálů, které děti obklopují nejen v interiéru tříd, působí prostředí u nás ve školce útulně a přívětivě.

Interiér tříd

Prostor tříd v naší mateřské škole je rozčleněn na herní a jídelní část.

Uspořádání vnitřního prostředí, včetně hygienického zázemí umožňuje dětem dobrou orientaci a podporuje jejich samostatnost v sebeobsluze při stolování i v hygieně. Velikost nábytku, kterým jsou třídy vybaveny, odpovídá počtu dětí i jejich věku. Všechny hračky jsou uloženy na dostupném místě převážně v otevřených policích a proutěných košících tak, že se k nim děti snadno dostanou. Různorodé hudební nástroje jsou pro děti volně dostupné. V prostoru tříd se nenachází žádná multimediální technika.

Své místo má ve třídách i koutek pro práci se dřevem, který je vybaven ponkem a nářadím pro děti. Významné místo zaujímá v každé třídě „roční stůl“, který charakterizuje právě probíhající roční období. Ve třídách je také koutek, kde mohou děti v případě potřeby odpočívat.

V podkroví budovy se nachází samostatná ložnice, která je vybavena dřevěnými postelemi pro spaní dětí, paravány pro klidný odpočinek a skříněmi pro uskladnění lůžkovin. V šatně v přízemí má každé dítě své místo s věšákem, skříňkou a poličkou na boty označené ručně vyrobenou keramickou značkou.

Zahrada a předzahrádka u školky

Přímo k budově přiléhá zahrada poskytující dětem všestranné vyžití a oslovující jejich smysly. V užitkové části zahrady je několik vyvýšených záhonů pro pěstování bylinek, zeleniny i květin. Dále mohou děti využívat pískoviště a přírodní herní prvky - divoké kořeny, nerezovou skluzavku, kyvadlová houpačku, přírodní vrbový tunel k prolézání a několik dřevěných domků ke hrám a novou, rodiči vybudovanou, zahradní kuchyňku. Součástí zahrady je velká pergola, která je vybavena velkým kulatým stolem a lavicemi, kde můžeme s dětmi nejen svačit a obědovat, ale také se věnovat různým pracovním či výtvarným činnostem. Ve spolupráci s rodiči školních dětí byla vybudována pec na pečení chleba, kterou využíváme při různých slavnostech. Zahrada je osázena jedlými i okrasnými keři a stromy, které skýtají v letních měsících příjemný stín. Zahradní hračky a nářadí je uloženo v zahradním domku a ve skříni na zahradě. Zahrada se průběžně revitalizuje a vytváří se za pomoci rodičů i žáků waldorfské školy nová podnětná místa. Nově bychom chtěli pracovat na konceptu proměny v přírodní zahradu s vodními prvky.

Snažíme se na naší přírodní zahradě dětem vytvořit takové prostředí, kde si mohou po celý rok a za každého počasí hrát podle svých potřeb a prožívat svá dobrodružství. Zahradu, v níž mají děti pořád co objevovat a kde mohou vyrůstat v kontaktu s přírodou a s jejími přirozenými procesy. Zahradu, která dětem svým členitým terénem umožňuje setkávání s výzvami příslušnými svému věku i spočinutí v klidu a jistotě. Místo, kde sama příroda vybízí k tvořivým hrám.

Záměr: revitalizace zahrady realizací projekt "Přírodní zahrada s vodními prvky", chov slepic.

Harmonogram realizace: do roku 2027

3.2. ŽIVOTOSPRÁVA

Mateřská škola poskytuje pestrou stravu odpovídající zásadám racionální výživy, respektuje při stravování individuální zdravotní hlediska dětí. Obědy a svačiny se dováží ze školní jídelny Lotty v Českých Budějovicích. Dopolední se připravují přímo v MŠ se snahou o zdravou a vyváženou stravu dětí, je zachována vhodná skladba jídelníčku. Jídelníček konzultujeme s rodiči a zajímáme se o stravovací zvyklosti v jednotlivých rodinách. Důležitá je pro nás i kultura stolování. Při jídle sedíme všichni u jednoho stolu, začínáme společným přáním a končíme poděkováním. Děti se účastní přípravy svačin, pomáhají s prostíráním stolů i úklidu po jídle, učí se nosit si samy talíře, nalévat pití a používat lžíci či celý příbor. K jídlu je jim poskytován dostatek času. V průběhu celého dne mají děti k dispozici neslazený čaj nebo vodu, k pití používají vlastní hrníčky. Děti jsou vedeny k tomu, aby jídlo ochutnaly. Individuální stravování je umožněno dětem s vážným zdravotním handicapem po dohodě s vedením školy.

V mateřské škole je zajištěn pravidelný rytmus a řád, který je natolik flexibilní, že umožňuje organizaci činnosti dětí v průběhu dne přizpůsobit potřebám a aktuální situaci. Respektujeme individuální potřebu aktivity, spánku a odpočinku dětí.

Odpolední odpočinek - doba odpočinku a relaxace vychází z věkových a individuálních potřeb dětí. Při odpoledním odpočinku malé děti odpočívají na postýlkách v ložnici. Větší děti odpočívají na matracích či karimatekách ve třídě Sluníček. Po odpočinku jsou jim individuálně nabídnuty klidové činnosti.

Děti jsou každodenně a dostatečně dlouho venku, program činností přizpůsobujeme okamžité kvalitě ovzduší. Vhodným způsobem pečujeme o duševní a fyzickou pohodu dětí. Učitelé se sami chovají dle zásad zdravého životního stylu a dětem poskytují přirozený vzor.

Záměr: nové povlečení a prostěradla do postýlek, nebesa k paravánkům u postýlek

Harmonogram realizace: do konce roku 2027

3.3. PSYCHOSOCIÁLNÍ PODMÍNKY

Vzhledem k dané kapacitě a velikosti prostor je zde vytvořeno klidné rodinné prostředí. Je vybaveno dostatečným množstvím hraček a pomůcek z přírodních materiálů, většina zařízení je vyrobena a povrchově ošetřena ekologicky šetrným způsobem. Hračky jsou uloženy v otevřených policích a košících tak, aby k nim měly děti snadný přístup. Protože jsou třídy věkově smíšené, jsou ve třídách hračky pro děti různých věkových skupin. Rovněž i některé nabízené činnosti umožňují starší dětem samostatnější zapojení do života školky, především v samoobslužných a výtvarných činnostech. Ve třídách je také prostor, kde mohou děti v případě potřeby odpočívat.

Pro práci s dětmi nevyužíváme multimediální techniku. Naopak, ve snaze o budoucí mediální svěprávnost dětí usilujeme v oblasti rozvoje mediální pregramotnosti o posilování budoucí schopnosti dětí odolávat mediálním rizikům (v průběhu svého vývoje chápat, na jakém principu média fungují a v jaký prostor jim v životě poskytnout).

Kroky k mediální svěprávnosti:

1. Přímý kontakt s poznávaným světem pomocí smyslového vnímání a prožitkového učení přináší *senzomotorickou integraci* (celistvé propojení smyslového vnímání a pohybu) jako první stupeň budoucího sebevědomého zacházení s médii (nabídka rozmanitého smyslového materiálu, sebeobslužné činnosti, volný pohyb v přírodě, postřehové hry apod.)
2. Posilování kontaktu s druhými lidmi rozvíjením slovní zásoby a *komunikačních schopností* dětí přináší budoucí odolnost vůči neosobním typům mediálních kontaktů (pravidelné vyprávění pohádek, divadlo hrané i pomocí pohyblivých obrázků, práce s knihou, vyprávění příběhů, „mluvení pohybem“ apod.)
3. Zařazování uměleckých a jednoduchých řemeslných činností přiměřených ranému věku dítěte a jejich prožívání s dospělým posiluje v budoucnu potřebu využívat *vlastní tvůrčí schopnosti* (terapeutické malování, práce s přírodními materiály, tradiční techniky, práce na zahradě apod.)
4. Otevření prostoru pro *kultivaci vnímavosti* (dostatek času pro volnou hru, život v rytmech, vhodné vzory k nápodobě, jemně utvářený interiér, prostor pro ticho a ztišení se, věkově smíšené skupiny apod.)
5. Podpora budoucí schopnosti výběru, preference činností a hospodaření s časem zvyšuje odolnost vůči manipulaci a dispoziční ke *kritické reflexi* (princip „víme o tom všechno?“ – prožitek jasných a dítěti pochopitelných smysluplných činností v rámci projektových celků, experimentování, objevování - např. solární fotografie, pěstování motýlů z larev, pěstební aktivity na zahradě až po sklizeň, péče o zvířata)

Tyto kroky jsou zdrojem kompetencí nutných při odpovědném zacházení s médii v pozdějším období. (příloha. č. 1)

Poskytujeme dětem láskyplné a pevné hranice. Snažíme se, aby strukturované činnosti a volná hra byly v rovnováze. Dbáme na srozumitelnou a věku přiměřenou komunikaci. Zajišťujeme smyslovou a emoční pohodu dětí a podporujeme je v otevřeném vyjadřování emocí i potřeb. Společně tvoříme prostředí bez násilí, soutěžení a posuzování, kde se děti cítí přijímané a v bezpečí.

Nově přichozí děti mají možnost postupně se adaptovat na prostředí školy, po několik dnů je možná přítomnost rodiče. Adaptaci považujeme za dlouhodobý proces, který zahrnuje nejen přivyknutí dítěte na pobyt bez rodiče, ale také napojení dítěte na rytmus školky.

V každé třídě se snažíme o rovnoměrné zastoupení všech věkových skupin a současně i pohlaví. Při zařazování dětí do tříd respektujeme sourozenecké vztahy.

Jsmo komunitní školka. Pečujeme o dobré vztahy a zdravé sociální prostředí.

Záměr: omezení používání mobilních telefonů v prostorách školky, nabídka dalšího vzdělávání rodičů v oblasti waldorfské pedagogiky a další vzdělávání pedagogů

Harmonogram realizace: průběžně

3.4. ORGANIZACE

Mateřská škola má svůj každodenní program, svůj rytmus a řád, který děti naplňuje pocitem bezpečí a jistoty a je základní motivací pro jejich samostatné jednání. Učitelky respektují osobní psychomotorické tempo dětí, jejich individuální zvláštnosti. Součástí programu jsou také pohybové aktivity a každodenní pobyt na zahradě MŠ nebo v blízkém okolí školky. V denním programu mají místo individuální, skupinové i frontální činnosti, které se využívají při práci s předškoláky, ale i menšími dětmi.

Ve třídách jsou vytvořeny herní kouty. Učitelky vytváří prostor pro setkávání všech dětí (společný kruh) s přihlédnutím k potřebám dětí. Ve třídách je místo pro relaxaci.

Orientační režim dne:

6:45 – 8:30 hodin	volná hra dětí
8:30 – 8:50 hodin	svačina
8:50 – 9:05 hodin	společné činnosti v kruhu (prstové hry, básně, písně, pohybové hry, povídání, hádanky, vyprávění)
9:05 – 9:30 hodin	činnosti podle dne v týdnu
9:30 – 11:15 hodin	příprava na pobyt venku a pobyt venku
11:15 – 11:30 hodin	pohádka
11:30 – 12:00 hodin	oběd
12:00 – 12:30 hodin	v y z v e d á v á n í dětí a příprava na odpolední odpočinek
12:30 – 14:15 hodin	odpolední odpočinek (předškolní činnost 13:00 – 14:15 hodin)
14:15 – 14:40 hodin	svačina
14:40 – 16:30 hodin	odpolední zájmové činnosti a rozcházení dětí (přizpůsobuje se potřebám dětí a rodičů)

Záměr: Podpora rodičů v respektování a dodržování časového harmonogramu MŠ

Harmonogram: intenzivně na začátku školního roku, průběžně dle potřeby

3.5. ŘÍZENÍ MŠ

Ředitelkou Waldorfské školy České Budějovice - mateřská škola, základní škola a střední škola o. p. s. je Mgr. Milena Vlčková, řízením mateřské školy je jmenována zástupkyně ředitelky pro MŠ Magdalena Kubínová Šebelková.

Za pedagogické vedení Bc. Jana Erhartová.

Jednou týdně ředitelka školy organizuje poradou, které se účastní vedoucích pracovníci celé organizace včetně ekonomické ředitelky. Dle potřeby se setkávají pedagogové (tzv. interní kolegium) z kolegia mateřské školy nad otázkami personálními, zabývají se hodnotícími pohovory, řešením konfliktů, zpracováváním podnětů a připomínek týkajících se výchovně vzdělávacího procesu apod.

Jedenkrát za 6 – 8 týdnů se konají společné učitelské konference s pedagogy MŠ, ZŠ a SŠ. Obsahem je společná práce – umělecká činnost, vzdělávací, provozní, plánování společných aktivit a projektů, spolupráce mezi jednotlivými středisky a vzájemná informovanost o obsahu vzdělávání.

Jedenkrát v týdnu se všechny pedagogické pracovnice mateřské školy schází na společnou učitelskou konferenci, jejímž obsahem je studium odborné a waldorfské literatury, pozorování dítěte, pedagogická a organizační část.

Konfliktní situace řeší učitelky s rodiči osobně. Konzultační hodiny si domlouvají třídní učitelky individuálně dle potřeb rodiny. V případě žádosti rodičů či v jiných závažných důvodech může být účastna zástupkyně ředitelky pro MŠ nebo ředitelka školy. Rodičům jsou k dispozici tel. čísla na mobilní telefon do MŠ a emailové adresy na všechny pedagogy MŠ.

V případě jakéhokoliv nedostatku či problému mohou učitelky i ostatní zaměstnanci kdykoliv vyhledat pomoc zástupkyně ředitelky školy pro MŠ.

Školní vzdělávací program vypracovává zástupkyně ředitelky školy pro MŠ a podílí se na něm celé pedagogické kolegium mateřské školy.

Celé kolegium učitelek v MŠ je motivováno k prohlubování znalostí waldorfské pedagogiky v rámci vzdělávání seminářů pod asociací waldorfských mateřských škol nebo Asociací waldorfských škol, též ve vzdělávání v rámci akreditovaných seminářů MŠMT.

Informační systém: mezi zaměstnanci

- Učitelská konference (1 x týdně mezi pedagogy v MŠ), společná konference s pedagogy základní školy a lycea (1x za 4 – 6 týdnů)
- Vzájemná komunikace ve třídách - individuální formou
- E-mailová korespondence, WhatsApp, Edookit

Informační systém: učitelky – rodiče – provozní zaměstnanci

- Nástěnky
- Sešit v šatně
- Edookit
- E-mail
- Třídní schůzky
- Individuální pohovory
- Telefonická komunikace
- Pravidelně aktualizovaný Wěstník

Před začátkem nového školního roku se vždy jasně a srozumitelně vymezí povinnosti a úkoly všech zaměstnanců. Písemný záznam je vždy součástí zápisu z pedagogické konference.

Vnější spolupráce

Pravidelné společné učitelské konference se zřizovatelem WŠ - MŠ, ZŠ a SŠ České Budějovice o. p. s. a vzájemná spolupráce. Setkání předškolních pedagogů z WMŠ v rámci AWMŠ.

Jednou za rok společné učitelské konference jihočeských waldorfských mateřských škol. Spolupráce s pedagogickou fakultou Jihočeské university – praxe studentů, spolupráce s waldorfským lyceem - sociální praktikum studentů.

Systém řízení

- Spoluúčast všech zaměstnanců na řízení.
- Mateřská škola má zavedený vnitřní informační systém: ředitelka – zástupkyně ředitelky pro MŠ - učitelky MŠ - provozní personál.
- Učitelky jsou zapojovány do řízení MŠ, je respektován jejich názor, a podporuje se vzájemná spolupráce.
- Kontrolní a hospitační činnost slouží jako nástroj k zefektivnění pedagogické práce.
- Učitelky jsou včas a v dostatečné míře informovány o záležitostech školy.
- Učitelky mají prostor k samostatnému rozhodování o realizaci vlastních nápadů.
- Ředitelka školy podporuje další vzdělávání pedagogických pracovníků podle jejich zájmu i potřeb školy.

Záměr: DVPP v oblasti legislativy, řízení lidských zdrojů, komunikace s rodiči.

Harmonogram realizace: minimálně 1x ročně

3.6. PERSONÁLNÍ A PEDAGOGICKÉ ZAJIŠTĚNÍ

V naší MŠ pracují: zástupkyně ředitelky školy pověřená vedením MŠ, čtyři učitelky, dvě asistentky pedagoga a pracovnice v jídelně - výdejně.

Na učitelky naší mateřské školy jsou kladeny vysoké nároky ohledně vzdělání, znalostí a dovedností. Škola požaduje kromě odpovídající kvalifikace i absolvování tříletého semináře waldorfské pedagogiky pro předškolní vzdělávání.

Při naší práci je důležité ovzduší vzájemné důvěry a tolerance. Proto vytváříme a jasně vymezujeme pravidla spolupráce celého týmu. Každý čtvrtek se pravidelně setkáváme na společných učitelských konferencích, kde řešíme aktuální provozní problémy, projednáváme postupy ve výchovné a vzdělávací oblasti a vzájemně se rozvíjíme v rámci DVPP. Plánujeme spolupráci a organizaci slavností v součinnosti s rodiči, věnujeme se vzájemnému vzdělávání a obohacování zkušenostmi a dalšímu výchovnému působení u jednotlivých dětí.

Při výběru nových členů týmu zohledňujeme také osobnostní předpoklady a zájem o waldorfskou pedagogiku.

Pedagogičtí pracovníci se sebevzdělávají.

Služby pedagogických pracovníků jsou organizovány tak, aby byla vždy zajištěna dětem optimální pedagogická péče s dostatečným časovým překryvem.

Zásadní problémy řeší všichni pedagogičtí zaměstnanci společně.

Učitelky přicházejí s podněty a nápady k rozvíjení programu školy.

Učitelky pracují na tvorbě ŠVP, vzájemně konzultují a analyzují svoji práci.

Učitelky si uvědomují osobní odpovědnost za naplňování programu školy, vzájemně se informují a domlouvají se na požadavcích, které mají vliv na chování, pracovní postupy a

vytváření vědomostí, dovedností a návyků dětí.

Záměr: úplná kvalifikovanost pedagogických zaměstnanců a podpora dalšího vzdělávání v oblasti waldorfské pedagogiky, další vzdělávání v oblasti komunikace s rodiči v náročných situacích, osobnostní rozvojové programy a DVPP.

Harmonogram realizace: v průběhu 3 let

3.7. SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODIČI A DALŠÍMI PARTNERY

Rodiče se účastní a přímo podílejí na chodu mateřské školy – organizace slavností, přítomnost na oslavách narozenin, uspořádání výročních jarmarků, společné výlety a slavnosti, mohou se účastnit nabízených přednášek i jiných aktivit nejen školky, ale i celé organizace, ale také si mohou zvolit formu adaptace svého dítěte, podle možností rodiny a jeho individuálních potřeb.

Rodiče mohou být zapojeni v pracovních skupinách školy, kruh rodičů apod. a přímo tak ovlivňovat budoucí podobu naší o.p.s.

Rodiče mají možnost se účastnit pravidelných rodičovských schůzek, individuálních konzultací a rozhovorů s učitelkami o tom, jak jejich dítě prospívá a v čem případně dítě podpořit. Z těchto rozhovorů jsou vedeny písemné záznamy.

Spolupracujeme s Asociací waldorfských mateřských škol, Jihočeskou universitou a naše dveře jsou otevřeny praxím studentů pedagogické, teologické fakulty, VOŠS a SPgŠ Prachatice a s dalšími odborníky a institucemi v oblasti vzdělávání a výchovy (PPP, SVP a jiné).

Mateřská škola úzce spolupracuje se Základní školou a střední školou (Waldorfskou školou v Českých Budějovicích) – sociální praktikum studentů lycea, divadelní představení, slavnosti, jarmarky, společné projekty, předškolní návštěvy, atd. Dále s Waldorfskou mateřskou školou Sluníčko v Písku a dalšími waldorfskými třídami či dětskými kluby v Jihočeském kraji pracujícími na principech waldorfské pedagogiky. Dvakrát ročně probíhají vzájemné vzdělávací návštěvy ke sdílení pedagogických i praktických zkušeností.

Záměr: angažování rodičů do jednotlivých aktivit, provozování knihovny pro rodiče, zapojení nových rodičů do péče o školní zahradu, jarmark

Harmonogram realizace: průběžně v rámci celého školního roku

3.8. VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ OD DVOU DO TŘÍ LET

Vzhledem k dosavadnímu věkovému složení dětí naše mateřská škola nesplňuje podmínky vzdělávání dětí od dvou do tří let. MŠ není vybavena dostatečným množstvím podnětných a bezpečných hraček a pomůcek vhodných pro dvouleté děti. Nemáme ani nábytek a potřebné zázemí pro zajištění hygieny těchto dětí. Ve školce jsou otevřené skříňky pro ukládání hraček, didaktických pomůcek a výtvarného materiálu z důvodu přímého výběru na základě očního kontaktu dětí. Variabilita prostoru tříd je omezena architektonickým řešením.

Záměr: v případě nutnosti přijetí dítěte mladšího tří let organizační a provozní zajištění péče v souladu s platnými právními předpisy

Harmonogram realizace: dle potřeby

3.9. PODMÍNKY PRO VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Vzdělávací podmínky dětí se speciálními vzdělávacími potřebami odpovídají vždy jejich individuálním potřebám s ohledem na vývojová a osobnostní specifika. Dětem jsou poskytovány podpůrná opatření, která napomáhají dítěti k osvojování specifických dovedností. Podle stupně podpůrných opatření připravují učitelé plán pedagogické podpory, individuální vzdělávací plán, popřípadě MŠ zajišťuje asistenta pedagoga a spolupracuje s PPP, SPC a SVP. Pedagogové se snaží vytvářet takové podmínky, aby podpořili rozvoj osobnosti dítěte a podpořili jeho osamostatnění. Děti s těmito speciálními potřebami se v rámci svých možností a s ohledem na jejich potřeby účastní všech aktivit v MŠ. Všichni pedagogové podporují jejich osamostatňování v oblastech komunikace a to jak ve směru k ostatním dětem, tak ve směru k dospělým. Podporují děti v učení sebeobsluhy – stravování, hygienických návyků, převlékání, tak, aby děti dosáhly svého maximálního potenciálu a samy mohly zažívat pocit úspěchu a plně se začlenit do běžné skupiny dětí ve třídě.

Učitelé a asistenti pedagoga úzce spolupracují se zákonnými zástupci dítěte, s poradenským zařízením, i s ostatními odborníky, také je souladu s právními předpisy ve třídě snížen počet dětí. Při výběru asistenta pedagoga vycházíme z požadavků na kvalifikovanost a ze zkušeností jednotlivých uchazečů.

Záměr: zvyšovat odbornou kvalifikaci pedagogů v oblasti práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami

Harmonogram realizace: v průběhu 3 let

3.10. PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ S NEDOSTATEČNOU ZNALOSTÍ ČESKÉHO JAZYKA

Dětem, které pocházejí z jiného jazykového a kulturního prostředí, a jejichž rodiče sami neovládají český jazyk na úrovni rodilého mluvčího, poskytuje MŠ podporu při osvojování českého jazyka. Tato podpora je poskytována od samého nástupu do MŠ. Pedagogové při práci s dětmi přizpůsobují didaktické postupy tak, aby přirozeně podporovali osvojení si českého jazyka a tím zajistili plynulý přechod do základního vzdělávání. Pokud jsou v MŠ alespoň 4 děti – cizinci v povinném předškolním vzdělávání, je pro ně zřízena skupina pro jazykovou přípravu v souladu s vyhláškou č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání.

Záměr: v případě čtyř a více dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka v MŠ – organizační, materiální a provozní zajištění včetně pedagoga

Harmonogram realizace: dle potřeby

3.11. PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ NADANÝCH

V naší MŠ podporujeme přirozený a harmonický vývoj dítěte ve všech jeho oblastech. Dítě, které vykazuje známky nadání, se snažíme podporovat. Pokud se u dítěte projeví mimořádné nadání v jedné nebo více oblastech, doporučíme rodičům dítěte vyšetření ve školském poradenském zařízení. Do doby než vyšetření proběhne a škole je školským poradenským zařízením doručeno doporučení ke vzdělávání dítěte, může třídní učitel ve spolupráci s rodinou sestavit pro vzdělávání takového dítěte PLPP.

Pokud školské poradenské zařízení identifikuje mimořádné nadané dítěte a doporučí vypracování individuálního vzdělávacího plánu, postupuje třídní učitel při jeho zpracování, realizaci a vyhodnocování v úzké spolupráci s rodiči dítěte a školským poradenským zařízením.

Rozvoj a podpora mimořádných schopností a nadání dítěte je zajišťována:

- předkládáním vyššího stupně složitosti nabízených činností
- využitím vhodných didaktických pomůcek, materiálů
- volbou vhodných metod, forem výuky
- individuálním přístupem
- nabízenými specifickými činnostmi
- prohlubování spolupráce se školskými poradenskými zařízeními

Záměr: zvyšovat odbornou kvalifikaci pedagogů v oblasti práce s dětmi nadanými

Harmonogram realizace: v průběhu 3 let

4. ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ

Provoz mateřské školy probíhá ve dvou třídách – Sluníček a Skřítků. Děti jsou zde ve smíšených kolektivech. Provoz MŠ je od 6:45 do 16:30. Děti se scházejí od 6:45 hodin jedné třídy, v 7:30 hodin jsou v provoz již všechny třídy. V 15:00 hodin se děti rozdělují do jedné třídy. Kapacita třídy skřítků je 15 dětí a třídy Sluníček 16 dětí s ohledem na možnosti prostoru jednotlivých tříd.

Nejstarší děti, které nechodí do ložnice mají klidový režim na lůžku ve volných třídách. Dětem, které neusnou jsou nabízeny klidové aktivity. V 14:15 se vrací zpět do svých tříd s ostatními dětmi.

Mateřská škola má svůj každodenní program, svůj rytmus a řád, který děti naplňuje potřebným pocitem bezpečí a jistoty a je základní motivací pro jejich samostatné jednání.

V průběhu ranních her si děti samy spontánně hrají. Přitom mohou pozorovat, čemu se věnuje učitelka – například připravuje potřebné věci na malování, zalévá květiny, uklízí, připravuje těsto na pečení a podobně a podle své chuti se do činnosti zapojují.

Do každodenních činností patří společné setkávání v ranním kruhu s rituálem vítání dne s třídním skřítkem, je zde prostor ke společnému povídání, sdělování prožitků.

Poté následuje společná činnost řízená učitelkou. Každý den je věnovaný jiné činnosti.

Blíží-li se narozeniny některého z dětí, nese se tento den ve znamení velké oslavy.

Po těchto řízených činnostech následuje procházka do lesa či pobytem na zahradě, kde si děti spontánně hrají, nebo se věnují zahradním pracím či pozorují proměny přírody.

Po návratu z pobytu venku, následuje ztišení dětí v kroužku u pohádky. Je pečlivě a vhodně zvolená, vztahuje se k určitému právě prožívanému období a provází nás delší čas. Nejprve děti naslouchají vyprávění pohádky, potom ji například dramaticky ztvárňují, čímž si mohou její děj samy prožít. Hloubka a moudrost pohádky pronikne hluboko do jejich podvědomí.

Pak následuje společný oběd a po něm se děti odeberou k odpočinku nebo odcházejí domů.

Možnost odpočinku a zklidnění v průběhu dne je pro psychiku dítěte velmi potřebná, má však pro každé z nich individuální formu. Preferujeme možnost odpočinku či spánku v ložnici na lůžku s vyprávěním příběhů a pohádek. Předškolní děti odpočívají na podložkách v jedné ze tříd, kde si vyslechnou pohádku a po odpočinku, pokud neusnou tak se věnují činnostem řízených učitelkou.

Po odpočinku následuje svačina, poté volná hra a pobyt na zahradě a postupné vyzvedávání dětí rodiči (do 16:30 hodin).

Mateřská škola má zpracovaný **Školní vzdělávací program**, který je k dispozici k nahlédnutí rodičům a je svým obsahem v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání a vzdělávacím programem Waldorfská mateřská škola.

Dle Školního vzdělávacího programu učitelky zpracovávají **Třídní vzdělávací program** pro každou třídu individuálně, na jeho tvorbě spolupracují průběžně během celého roku, o výsledcích vzdělávání vedou písemné záznamy.

Souběžné působení dvou učitelek je v každé třídě jiné, zpravidla však v době oběda, vycházek mimo areál školky, výletů, oslav, vzdělávacích akcí externích pořadatelů apod.

Charakteristika jednotlivých tříd

Provozní doba: 6:45 – 16:30 hodin, celodenní provoz

Počet tříd: 2 třídy věkově smíšené: 1. třída Sluníčka, 2. třída Skřítci.

Počet dětí v jednotlivých třídách: 16, 15.

Přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání

Zápis probíhá dle termínu stanoveném školským zákonem. Zápisu do MŠ se zúčastní rodiče mající zájem o předškolní vzdělávání svých dětí.

O výsledcích zápisu jsou rodiče informováni na webových stránkách školy a nástěnce MŠ. Přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání je zahájeno dny otevřených dveří a infoschůzkou s rodiči dětí, kde se informuje o hlavních principech, metodách, organizaci a veškerém dění v MŠ.

Do mateřské školy mohou být přijímány děti i během školního roku, pokud to dovoluje kapacita školky a po předchozí domluvě se zástupkyní ředitelky pro MŠ. Mateřská škola přijímá děti, které dosáhly v příslušném roce 3 let věku (o výjimkách rozhoduje učitelské kolegium MŠ s vedením školy), jsou samostatné v sebeobsluze, mají zafixovány hygienické návyky a děti do věku 6 let nebo děti s odkladem školní docházky.

Povinné předškolní vzdělávání

Povinné předškolní vzdělávání je stanoveno dle § 34a odst. 1 školského zákona od 1. 9. 2017. Děti, které dosáhly do 31. 8. pěti let, mají povinnost navštěvovat mateřskou školu čtyři souvislé hodiny denně. V případě nepřítomnosti dítěte je nutné zákonným zástupcem doložit důvody podle školního řádu.

V souvislosti s povinnou předškolní docházkou mateřská škola nepožaduje doklad o řádném očkování těchto dětí.

5. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Budoucí vývoj každého jednotlivého dítěte a lidskosti jako takové záleží na zdravých zkušenostech v prvních sedmi letech života. Atmosféra láskyplné vřelosti a vedení, která vytváří radost, úžas a úctu, podporuje takový zdravý vývoj. **Nezákladnějším aspektem práce s předškolními dětmi je vnitřní přístup učitele, který poskytuje předobraz pro dětskou nápodobu. Tudiž práce waldorfského učitele vyžaduje neutuchající proces zkoumání a sebevzdělávání, včetně studia antroposofie, umělecké a praktické činnosti.**

Mateřská škola obdržela mezinárodní oprávnění užívat název „Waldorfská“.

Ve waldorfské mateřské škole budujeme základy pro pozdější učení a zdravý vývoj dětí, včetně jejich celoživotního fyzického, emocionálního, intelektuálního a spirituálního růstu.

Toto vzdělávání, které je založené na pochopení vývoje lidské individuality, nabízí ochranu a respekt důstojnosti dětství.

Waldorfská pedagogika bere v potaz vývojové potřeby různých věkových skupin: vůlí vedenou fyzickou aktivitu v prvních třech letech; imaginativní hru v třech až pěti letech a nakonec stále více badatelsky orientovaný a poznávací přístup k učení v době před nástupem do školy.

Věkově smíšené třídy nám nabízí lepší vytváření prosociálního klimatu, vzájemné nápodoby a interakce mezi dětmi různého věku. Usnadňuje adaptaci nově příchozích dětí. Hra dětí ve věkově smíšené skupině má komplexnější charakter a výhodou je také dlouhodobý a pevnější vztah s učitelkou.

Vzdělávací principy

Základní charakteristika vzdělávacího programu waldorfské pedagogiky:

- Milující zájem a přijetí každého dítěte.
- Dítětem iniciovaná a řízená hra (volná hra), ke které mají děti dostatek jednoduchého materiálu, považujeme za nejdůležitější „program“ či aktivitu dětí. Volná hra je doslova prací předškolního dítěte a umožňuje mu zažívat a pochopit svět a život.
- Dítě se učí skrze nápodobu, skrze různorodé smyslové zkušenosti a skrze pohyb. Přirozeností dětí je objevovat své životní a sociální prostředí, které by mělo nabídnout hranice, strukturu a ochranu, ale zároveň i příležitost setkat se s výzvami a rizikem.
- Zaměření se na skutečné, reálné zkušenosti namísto umělých, virtuálních, podporuje dítě k budování zdravého vztahu se světem.
- Umělecké činnosti jako vyprávění, hudba, malování, rytmické hry nebo modelování pěstují zdravý rozvoj představivosti a tvořivosti.
- Smysluplné praktické činnosti jako vaření, pečení, zahradničení, řemeslo a péče o domácnost poskytují příležitosti k rozvoji postupně se rodících lidských schopností. Je kladen důraz zejména na proces.
- Předvídatelný rytmus dne, týdne a roku poskytuje bezpečí, dává pochopit vzájemné

souvztažnosti a celistvost života. Slavnosti a svátky jsou slaveny podle kulturního kontextu. Uznáváme, že zdravý vývoj dítěte se plně uskutečňuje ve společenství lidí, mezi nimiž panují zdravé sociální vztahy ve všech rovinách: mezi rodiči, učiteli a dětmi. Waldorfské učitelé se snaží vytvořit taková vědomá, spolupracující společenství.

Z hlediska organizace je život v MŠ podmíněn pevným rytmem roku, týdne a dne. Hlavními ročními slavnostmi jsou slavnost sv. Michaela – slavnost podzimní rovnodennosti, a sv. Martina, v zimě adventní slavnost Spirály, Mikulášská, Vánoce a Vánoční hra, Tři králové, Hromnice a ve druhé polovině školního roku Masopust, vynášení Morany, Velikonoce, otvírání studánek - Letnice, svatojánská slavnost. V průběhu roku jsou k těmto hlavním slavnostem připojeny další slavnosti jako je adventní jarmark, velikonoční jarmark a pasování předškoláků.

Slavení svátků vycházejících z procesů v přírodě i z tradičně vnímaných slavností našeho kulturního prostředí má ve výchově své místo a je velmi důležité pro pěstování určitých zvyků, poznávání obrazů a symbolů.

Průběh dne je veden snahou o rytmické střídání činností, při kterých dítě může zcela svobodně projevovat svou individualitu a jedinečné zaměření své osobnosti, prožívat své první sociální role a získávat počáteční sociální zkušenost, a činností, ve kterých zažívá sílu společenství, v němž se nachází. Členění dne je tak organickým celkem, ve kterém je dítě neseno jistotou rytmického střídání činností, v nichž se dokáže snadno orientovat a jejichž smysl přijímá stejně přirozeně jako existenci střídání spánku a bdění nebo vdechu a výdechu.

Orientační režim dne:

6:45 – 8:30 hodin	volná hra dětí
8:30 – 8:50 hodin	svačina
8:50 – 9:05 hodin	společné činnosti v kruhu (prstové hry, básně, písně, pohybové hry, povídání, hádanky, vyprávění)
9:05 – 9:30 hodin	činnosti podle dne v týdnu
9:30 – 11:15 hodin	příprava na pobyt venku a pobyt venku
11:30 – 12:00 hodin	oběd
12:00 – 12:30 hodin	v y z v e d á v á n í dětí a příprava na odpolední odpočinek
12:30 – 14:15 hodin	odpolední odpočinek (předškolní činnost 13:00 – 14:15 hodin)
14:15 – 14:40 hodin	svačina
14:40 – 16:30 hodin	odpolední zájmové činnosti a rozcházení dětí (přizpůsobuje se potřebám dětí a rodičů)

Během týdne se pravidelně střídají tyto hlavní společné činnosti:

Malování:

Při malování se děti seznamují s barvami, nezobrazují však konkrétní předměty, ale prožívají svět barev, jejich vznikání a prolínání. Děti pozorují, jak se jedna barva setkává s druhou, ohraničuje ji nebo se s ní spojuje, jak vznikají nové barvy, nové formy. Svou fantazií v tom vidí to nebo ono. Tak dítě vyvíjí obdivuhodné intuitivní umění kladení barev. Takovéto malování nevede k soutěživosti nebo k obkreslování, ale je terapeutickým prostředkem, který vyrovnává napětí a únavu z jednostrannosti.

Práce s potravinou:

Přípravy pečení chleba nebo jiných pekařských výrobků se účastní všechny děti. Vypracování má na starosti učitelka, děti vypracovávají za doprovodu písni nebo říkadel malé bochánky nebo jiné menší tvary. Děti projdou celý proces pečení i s předcházejícím mletím celozrnné mouky. Svými smysly zde zažijí působení elementů, jako jsou slunce, voda, země i vzduch.

Podobným procesem přípravy pokrmu, při kterém může dítě zažívat uspokojení nad schopností soběstačnosti, je příprava müsli a ovocných salátů nebo křída. Dítě zde zažívá, na rozdíl od pečení chleba, živý proces přidávání, růstu a kvašení, potravu krájí, dělí a míchá různé druhy ovoce. Všechny tyto činnosti poskytují bohaté smyslové zážitky a jsou i zdrojem nových pracovních a sociálních návyků.

Práce s přírodninou, dřevem, papírem, kreslení:

Děti pracují s převážně s přírodními materiály, které posbíraly na vycházkách do přírody – s kůrou, větvemi, kaštany, mechem, šiškami...se vším, co podporuje fantazii. Při kreslení užívají děti voskové pastely v blocích s širokou měkkou stopou na velkém formátu papíru. Dětské práce nehodnotíme a zpravidla nevystavujeme, jde o práci pro potěšení a ztvárnění prožitků.

Modelování včelím voskem:

Základním materiálem při modelování je včelí vosk. Při jeho zpracování si děti pěstují nejen jemnou motoriku, ale i trpělivost, neboť toto zpracování je zdoluhavější než práce s plastelínou. I zde je dána přednost před vysvětlováním nejprve vlastnímu zážitku dětí z práce dospělého, pravidlem při práci je postup od celku k jednotlivostem.

Pohybová výchova:

Pohybová výchova je zde zastoupena především delšími vycházkami do přírody – zdolávání terénu, výstup do kopce, sestup, překonávání přírodních překážek a cvičení odvahy a obratnosti. Patří sem i pohybové aktivity a hry. Je kladen důraz především na volný, přirozený a vydatný pohyb na zahradě nebo na vycházkách.

Eurytmie:

Eurytmie je cvičení, které harmonickým způsobem zapojuje tělesnou, duševní i duchovní složku lidské bytosti. Žádná kvalita není opomenuta. Eurytmie je spojení slova, hudby a pohybu. Je to pohybová výchova vytvořená jako metoda, jejíž snahou je harmonizovat vztah člověka ke světu i k sobě samému. Eurytmie rozvíjí radost z volného a přirozeného pohybu a při tom co nejušlechtleji podněcuje fantazii dětí. Má být jakousi viditelnou řečí, vycházející z celého člověka, z jeho duševní nálady například při tvoření samohlásek, děti mají možnost jejím prostřednictvím zažívat také různé kvality (rychlý- pomalý, malý - velký, potichu - hlasitě, slabý - silný apod.) Jiná oblast eurytmie dává dítěti možnost prožít vnitřně v pohybu celým tělem třeba ty tvary a formy, které mají být v pozdějším věku realizovány na malé ploše papíru jako formy důležité pro nácvik psaní. Tvar nebo kvalita vyjádřeny pohybem tak jakoby prostupují celým tělem až ke konečkům prstů.

Všechny tyto činnosti umožňují dítěti v určitém rytmu prožívat možnost tomuto věku přiměřené vlastní seberealizace a naopak - prožívat okamžiky, kdy potřeby mé osoby ustoupí do pozadí a prostor je otevřen pro druhé. Tento rytmus je jakýmsi obrazem pro vnitřní duševní polohy člověka, jakými je například pohyb v oblasti sympatie a antipatie, střídavé otevírání se

světu a opětovné uzavírání a vymezování se vůči jeho působení. Tato situace, organicky spojená s bezprostředním prožíváním dítěte, kultivuje jeho celkovou osobnost tím, že vytváří sociální návyky a umožňuje tím společnou existenci tak odlišných kvalit, jako je rozvoj individuality a současně i rozvoj sociálního citění. V tomto smyslu je péče o slovo a hudbu v předškolním období rovněž sociálním uměním a sociální terapií.

Oslava narozenin:

Ve školce také prožíváme společné připomenutí narození každého z nás. Na oslavu narozenin se s dětmi ve třídách připravujeme, pro každého oslavence vytváříme narozeninovou knihu s obrázky a přáními dětí. Rodiče píší narozeninový příběh, připravují fotografie, které si společně prohlížíme a malé pohoštění (muffiny, dort, bábovku...)

Zpěv:

Zde není pojednán jen jako samostatná řízená činnost. Zpíváme při každé příležitosti, zpěv doprovází umělecké činnosti, pohádky, uvádí kreslení či pečení chleba, je přítomen i při ranních hrách a poledním odpočinku.

V prostoru tříd mohou děti využít **nabídky dalších činností**, které si budou moci volit podle svých individuálních zájmů a potřeb. Z hlediska celkové výstavby dne a rytmu činností je žádoucí, aby byla zachována **podmínka rovnováhy mezi volnou hrou dětí** pro rozvoj jejich vlastní iniciativy **a mezi společnou činností skupiny vedené učitelkou**.

Dlouhodobé cíle vzdělávacího obsahu

Obecným cílem výchovně vzdělávacího procesu je harmonický rozvoj dítěte předškolního věku s důrazem na oblast citovou a morální. Poskytujeme dětem co nejširší nabídku toho, co rozvíjí **vůli, citění a myšlení** a co tyto tři oblasti dává do souladu. Veškerá činnost je vedena vědomím, že dítě musí mít možnost spoluprožívat a spoluvytvářet život v MŠ a jejím blízkém okolí. Proto učitelka provádí všechny činnosti s dětmi (šije, maluje, peče chléb, apod.), základem je zde výchova napodobováním.

V oblasti rozvoje **vůle** je kladen důraz na poskytování vhodných vzorů k napodobování, vytvoření spořádaného okolí s pevným životním rytmem jako základem pro vnitřní jistotu a vlastní smysl pro pořádek, pěstování motorických a tělesných schopností.

V oblasti rozvoje **citění** nám jde o umožnění rozvoje tvůrčí fantazie prostřednictvím volné hry, pěstování sociálních, kulturních, i vyjadřovacích schopností, při malování vnímání barev a jejich vnitřní podstaty, pomocí uměleckého zážitku z pohádek, přírody, říkadel a písní je dítě vedeno k prožití sebe sama v souvislostech kulturně historických i přírodních.

V oblasti **myšlení** je naším cílem zprostředkovávat a charakterizovat dětem určité jevy tak, aby samo dítě docházelo k vytvoření vlastních i obecných pojmů na základě osobní zkušenosti, tvořit nevědomě působící zkušenosti a návyky, klást důraz na rozvoj řeči a možnost komunikace.

Vést děti ke schopnosti pozorovat a vnímat děje a zákonitosti v přírodě a vesmíru a plynutí času na základě prožitku tradic, zvyků a rituálů, které poskytují dítěti poznání řádu a jistotu vyplývající z rytmicky se opakujících dějů což umožňuje dítěti vytváření pozitivního vztahu k místu a času, ve kterém se právě nachází.

V oblasti pěstování sociálních kompetencí rozvíjíme u dětí schopnost soucitu, spolupráce, sdílení, sociální sounáležitosti a další vlastnosti, které jim umožní žít trvale v souladu s ostatními lidmi a v souladu s přírodou na této planetě. Rozvíjí u dětí také jejich sebevědomí, sebedůvěru, sebeúctu a kladné sebehodnocení, které jsou východiskem pro možnost prožít život bez pocitu ohrožení a bez strachu.

Hlavním záměrem práce s dětmi v naší mateřské škole je vytváření bezpečného a láskyplného prostoru plného podnětů pro rozvoj tvořivosti dětí a jejich trvalé radosti ze života. Základní podmínkou utváření dětského společenství v této mateřské škole je respekt k jedinečnosti každého dítěte, jeho individuální svobodě projevu a možnosti volby a rovněž rozvíjení jeho přirozeného nadání, se kterým vstupuje do života. Naše škola podporuje přirozený a harmonický rozvoj dětí v duchovní, duševní a fyzické oblasti a učí děti přistupovat k veškerému bytí na Zemi s hlubokým respektem a úctou.

Formy a metody vzdělávací práce v naší mateřské škole

Základními metodami práce s dětmi jsou pro nás princip nápodoby, působení kvalitního prostředí a metoda rytmu a opakování.

Dítě v předškolním věku vše kolem sebe vstřebává, jako by bylo „jedním smyslovým orgánem“, **napodobuje** (zvnitřňuje) vše, s čím se setkává. Z tohoto hlediska není podstatné, jaké množství podnětů na dítě působí a kolik poznatků o okolním světě získává, naopak - výchovně nejdůležitější je zde otázka kvality podnětů, jimž je dítě vystavováno a jimiž je oslovováno. Je důležité umožnit dítěti napodobování zdravých vzorů.

Na principu přirozené nápodoby je založeno také **spontánní sociální učení**.

Totéž platí i o tvorbě prostředí, ve kterém se dítě nachází, a o předmětech, které používá při svých hrách. Proto vybavení a hračky volíme především z **přírodních materiálů**, které zprostředkují přiměřené dojmy z okolí dítěte. Hračka z přírodního materiálu nebo přírodnina sama (plody, kousky různých druhů dřev, hedvábí, len) nesou v sobě stále svou životní sílu příjemně oslovující smysly dítěte (tvar, teplo, jemná barva, povrch apod.). Podle měnícího se ročního období a svátků prožíváme pravidelný rytmus, taktéž při pravidelně opakujičích se činnostech v týdnu. Ty se stávají součástí běžných denních rituálů a pro děti jsou zdrojem pocitu uchopitelnosti, přehlednosti a srozumitelnosti světa.

Významné místo v průběhu každého dne v naší MŠ zaujímá klasická pohádka, která je dětem zpočátku vyprávěna, později předváděna s loutkami. Každé dítě jejich prostřednictvím prožije obrazy harmonie, střety s nebezpečím a porušení této harmonie, i šťastné konce. Pomocí těchto základních praobrazů jednání získává vzory a později pochopení pro jednání své i ostatních.

6. VZDĚLÁVACÍ OBSAH

Obsah činností v průběhu roku je uspořádán do jednotlivých celků, které vycházejí tematicky z ročních svátků. Každý ze svátků tvoří jeden blok, který umožňuje prostřednictvím tradičních přírodních a křesťanských obrazů, rituálů a praktických činností prožít určitou konkrétní skutečnost nebo naplnit výchovný cíl.

Inspirujeme se Vzdělávacím programem „Waldorfská mateřská škola“, **Mgr. Táňa Smolková 2003.**

7. TÉMATICKÉ CELKY

1. „ZABYDLOVÁNÍ“

PODZIM

ZÁŘÍ – ŘÍJEN

JÁ A MŮJ SVĚT, ČAS ZRÁNÍ A SKLIZNĚ

BOHATSTVÍ BAREV A PLODŮ, PŘÍPRAVA NA ZIMU

2. „CESTA OD DRUHÉHO K SOBĚ“

ZIMA

LISTOPAD – PROSINEC

OBDOBÍ SOUCÍTĚNÍ, VZÁJEMNÉ POMOCI A ÚCTY

ČAS ZASTAVENÍ, ZTIŠENÍ, OBRATU DOVNITŘ A NASLOUCHÁNÍ

3. „ZIMA KOLEM NÁS“

NOVÝ ROK

LEDEN – ÚNOR

NOVÝ ROK – SBÍRÁNÍ SIL, ČAS VYKROČENÍ

ZIMNÍ RADOVÁNKY – CO SE SKRÝVÁ UVNITŘ

4. „JARNÍ PROBUZENÍ“

JARO

BŘEZEN – DUBEN

OBDOBÍ PŘÍCHODU JARA, NOVÝ ŽIVOT, JARNÍ ČAROVÁNÍ - PUČENÍ

NOVÝ ŽIVOT- MLÁDATA

5. „CESTY KRÁLŮ“

LÉTO

KVĚTEN – ČERVEN

OBDOBÍ SVATODUŠNÍCH SVÁTKŮ – LETNIC, OTEVÍRÁNÍ STUDÁNEK

ČAS KRÁLŮ- CO UŽ UMÍM

6. „CESTY PLNÉ DOBRODRUŽSTVÍ“

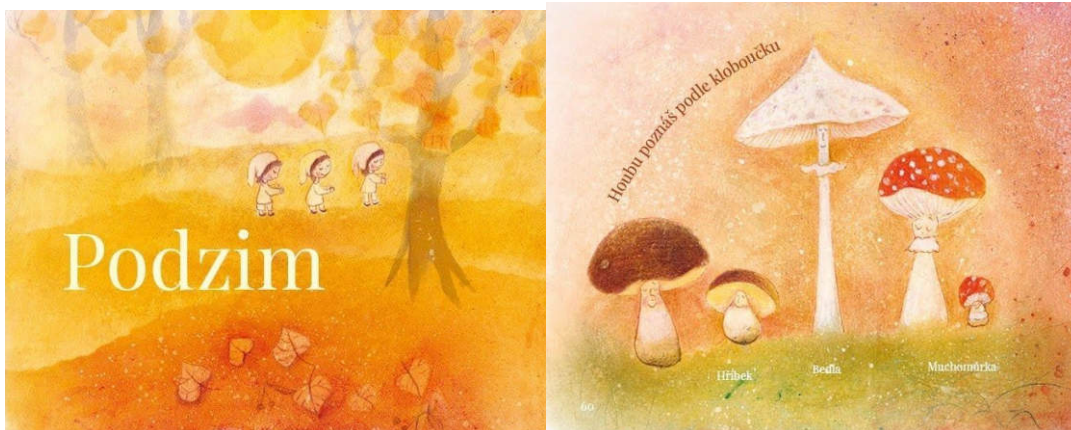
LETNÍ PRÁZDNINOVÝ PROVOZ

ČERVENEC – SRPEN

PŘÍBĚHY CEST A LIDÍ

Jsme průvodci dětí na cestě k sebelásce. Naším nejvyšším cílem je dítě, které se má rádo, je šťastné a spokojené, umí respektovat odlišnosti, nebojí se chybovat, pružně reaguje na změny, dokáže nabídnout a přijmout pomoc, spolupracuje, chápe princip kauzality a umí se z něho poučit, je odolné, autonomní. Je osobností, která zná své vlastní slabé a silné stránky, umí vyjádřit emoce. Chceme doprovázet děti na cestě ke kritickému myšlení. Každé z dětí má svou vlastní cestu, způsob a rychlost postupování. Tento fakt respektujeme, při práci s dětmi vycházíme z jejich konkrétních potřeb, z aktuální situace.

Všechny činnosti vedeme tak, aby nebylo nutné provádět v hodnocení srovnávání dětí.

**ZÁŘÍ – JÁ A MŮJ SVĚT, ČAS ZRÁNÍ A SKLIZNĚ, MICHAELSKÁ SLAVNOST,
SLAVNOST PEČENÍ CHLEBA
ŘÍJEN - BOHATSTVÍ BAREV A PLODŮ, PŘÍPRAVA NA ZIMU**

Charakteristika období:

Září je začátkem nového školního roku. Bývá proměnou kolektivu dětí, které se mezi sebou seznamují. Teplo domova - je obrazem adaptace a získání důvěry v novém prostředí. Ke každým začátkům patří seznámení se s místními rituály a zvyklostmi, skrze které může dítě nabýt pocitu bezpečí a orientace v prostředí a prostorách mateřské školy i jejího blízkého okolí. Podzim je obdobím sklizně úrody, přípravy zahrady na zimu, prožívání barev v přírodě a počátku procesu odumírání života v přírodě – životní síly se stahují do země. Prožijeme celistvý proces „ze zrna chléb“ při společném pečení chleba.

Také síly v člověku odumírají a lidé se snaží překonat podzimní únavu (podzimní rovnodennost – znamení Vah – obraz rozvažování). Obrazem této doby jsou slavnosti sv. Václava a sv. Michaela jako symbolů boje s těmito silami (odvaha, statečnost, rozhodnost, schopnost čelit překážkám a nebezpečí).

V zahradě i okolí školky pozorujeme, jak se příroda pomalu ukládá k zimnímu odpočinku, všímáme si barevnosti přírodnin a čerpáme inspiraci pro svou práci z podzimních plodů. Moštujeme, pečeme jablka i chléb, máváme vlaštovkám.

Místo, kde žiji – můj domov a jeho okolí – je důležitou součástí mého života. Vážím si ho, snažím se přispět k péči o něj a poznávat ho. Chovám se k němu tak, abych se tam rád vracel. Všímám si, jaké lidi, rostliny, zvířata zde setkáváme a jak fungují vztahy mezi nimi. Víím, že jsem součástí většího celku a mé jednání ho ovlivňuje. Jsem si vědom, že žiji a procházím více místy, která jsou tím místem, kde žiji.

Říjen je obdobím přípravy zahrady na zimu, prožívání barev v přírodě a počátku procesu odumírání života v přírodě – životní síly se stahují do země. Motiv ukončeného cyklu, prožitek uspokojení z překonaného strachu, nálada harmonie a zklidnění, význam drobné práce. V tomto období mají velký význam drobné práce, pozornost se přesouvá do konečků prstů a rozvíjí tak jemnou motoriku i bohaté možnosti v oblasti smyslového vnímání. Od bujaré nálady před soubojem s drakem nás Říjen vede ke klidu a většímu naslouchání. V tomto měsíci se věnujeme venku hlavně přípravě zahrady na zimu – rytí, úprava záhonů, sázíme stromy a keře, sbíráme přírodniny. Uvnitř se věnujeme práci s ovčí vlnou a přírodninami.

Záměry:

- ❖ rozvíjení dovednosti orientovat se v prostředí MŠ a v nejbližším okolí
- ❖ vytvoření bezpečného prostředí pro děti - pravidelný dětem čitelný rytmus dne a týdne
- ❖ vytvoření třídních pravidel
- ❖ seznámení se s ostatními dětmi, posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem
- ❖ rozvoj vztahů s ostatními dětmi, vnímání a podpora komunitního života
- ❖ péče a zájem o místo, kde žijí – péče o zahradu
- ❖ znalost pravidel silničního provozu
- ❖ znalost pravidel chování ve městě a mimo město (v přírodě)
- ❖ přibližování a prožívání tradic podzimních svátků sv. Václava a sv. Michaela
- ❖ sbírání podzimních plodů a přírodnin a práce s nimi
- ❖ uvědomění si dlouhé cesty od zrnka obilí ke chlebu
- ❖ seznámení s legendami o sv. Václavu a sv. Michaelovi
- ❖ poznávání živé a neživé přírody – proměny podzimní přírody
- ❖ uvědomování si souvislostí (koloběh vody, koloběh živin, rovnováha v ekosystému)
- ❖ rozvoj jemné motoriky využíváním přírodního materiálu k tvorbě
- ❖ zpracování podzimního ovoce ze zahrady

Co dětem nabízíme - okruhy činností:

Činnosti uvnitř:

- básně a písně s motivy kamene, Železa, s motivem sklizně a podzimu
- pohádky vyjadřující souboj, odvahu k překonání sil zla a jejich dramatizace
- kresba voskovými bločky
- mletí obilí v mlýnku, zpracování obilí, zeleniny a ovoce
- pečení chleba
- básně a písně s motivy podzimu
- pohádky o skřítcích a silách působících v Zemi.
- malování žlutou a červenou
- kreslení voskovými bločky
- modelování ze včelího vosku
- práce s přírodninami – barevné kompozice z listů a přírodnin, výroba z přírodnin (kaštanů, šípků), navlékání korálků z přírodnin, práce s ovčí vlnou, výroba michaelského meče, záložky do knihy
- závěsné pohyblivé objekty z přírodnin nebo papíru
- společná tvorba pravidel vzájemného soužití (ve školce, volném prostranství, kulturních institucích, na návštěvě)
- práce s papírem – stříhání, skládání, lepení

Činnosti venku:

- seznamování s prostory MŠ, prostředím zahrady a nejbližším okolím MŠ
- seznamování s pravidly bezpečnosti na silnici
- návštěvy sousedů
- delší vycházky do lesa se sběrem přírodnin (kůra, kameny, mech, šišky ...), hry s přírodninami v lese
- překonávání a zdolávání překážek a terénních nerovností
- poznávání přírody (pozorování, stopování, poznávání všemi smysly)
- pozorování oblohy (počasí, mraků, den/noc, poloha Slunce)
- péče o zvířata chovaná ve školce
- péče o zahradu – rytí, příprava keřů a záhonů na zimu, sklízění plodin

- starost o areál školky a jeho okolí s ohledem na trvale udržitelný rozvoj (sběr a třídění odpadu, ohleduplnost k přírodě)
- výtvarné aktivity (frotáž, skřítčí domečky, využívání přírodních materiálů apod.)
- hra se světlem a stínem, vnímání úbytku denního světla
- slavnost sv. Václava - pečení chleba se 4. tř. WZŠ a Michaelská slavnost

Co se děti naučí:

- ❖ dítě se orientuje ve svém okolí – ve třídě, v budově mateřské školy i na zahradě MŠ a zná svou značku
- ❖ chápat plynutí času – ví, jak probíhá den a týden v MŠ, ví, jaké činnosti budou následovat
- ❖ empatii a zodpovědnosti
- ❖ vytvořit si jasná a smysluplná pravidla soužití
- ❖ pravidla silničního provozu – ví, po které straně silnice se chodí a kde je přechod pro chodce
- ❖ dítě rozvíjí svoji kreativitu stavbou skřítčích domečků z přírodnin
- ❖ ohleduplnost vůči přírodě, přírodním zdrojům a společenství
- ❖ vystříhat jednoduché tvary z papíru, papír poskládat do jednoduchého tvaru
- ❖ zdolat kopec, spadlou větev
- ❖ rozvoj spolupráce
- ❖ pomáhat pečovat o své okolí
- ❖ pozorovat změny v přírodě a dokáže je popsat
- ❖ osvojit si podzimní básničky a písničky
- ❖ poznat některé ptáky, které na podzim odlétají do tepla
- ❖ vyzkoušet si proces výroby chleba
- ❖ procvičit si práci s papírem – přehýbání, lepení
- ❖ pracovat s ovčí vlnou a zpracovávat ji různými způsoby

Naplněním výše uvedených očekávaných výstupů podporujeme u dětí rozvoj těchto KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ:

kompetence k učení

- má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije

sociální a personální kompetence

- uvědomuje si, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky
- projevuje dětským způsobem citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost

komunikativní kompetence

- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalější komunikaci s okolím
- domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu a funkci

kompetence k řešení problémů

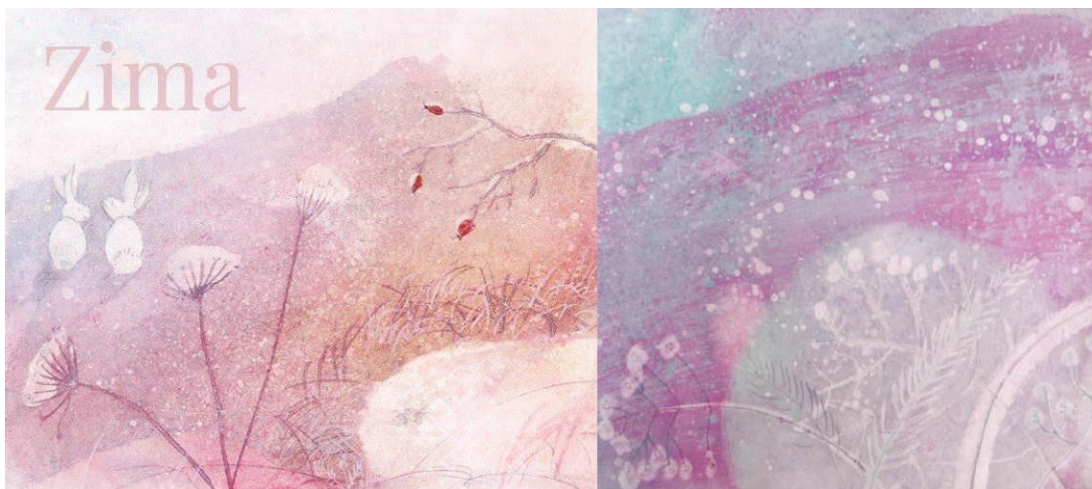
- všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem
- nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu

činnostní a občanské kompetence

- spoluvytváří pravidla společenského soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat
- chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá
- ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit

„K čemu jsou mosty přes řeku? Aby měl člověk blíž k člověku.“ J. Žáček

„Byť Kristus v Betlémě se tisíckrát zrodil, jsi ztracen, dokud se v tobě nenarodil.“ Angelus Silesius

LISTOPAD – OBDOBÍ SOUCÍTĚNÍ, VZÁJEMNÉ POMOCI A ÚCTY V OBRAZE MARTINSKÉ SLAVNOSTI

PROSINEC - SPIRÁLA, ADVENT, MIKULÁŠ A VÁNOCE

ZIMA – ČAS ZASTAVENÍ, ZTIŠENÍ, OBRATU DOVNITŘ A NASLOUCHÁNÍ

Charakteristika období:

V listopadu zažijeme prožitek zkracujícího se dne prostřednictvím tradičních lidských činností uprostřed kruhu blízkých lidí, prožitek vzájemnosti, společenství, tepla v lidských vztazích. Sv. Martin jako symbol lidského soucítění, vzájemné pomoci a úcty.

V prosinci nás zima přivádí více k nám samým. Světla se rozsvěcí a tak si můžeme zažít náladu adventního času, začít vyprávět adventní příběhy, zpívat staré písně a hrát prastarý příběh z Betléma. Zahrada se oddává tichému odpočinku a my zdobíme odlehlá místa zahrady pro hostinu ptáčků, srnek i zajíců. Obrazem této doby je Adventní slavnost – Adventní spirála – cesta do vlastního nitra. Zamyšlení, tajemství, cesta, porozumění druhému člověku, vnitřní ztišení jako prostor pro druhého, Vánoce jako symbol příchodu nového života po období odumření (návrat Slunce, zrození světla z temnoty noci).

Záměry:

- ❖ Posilování lidského soucítění, odvahy a úcty k druhému, podpořené konkrétní činností podle legendy o sv. Martinovi
- ❖ Vytváření povědomí o mezilidských a morálních hodnotách
- ❖ Posilování prosociálního chování k ostatním lidem pomocí prosociálních her
- ❖ Zkoumání svého Já, podpora sebevědomí, sebedůvěry a osobní spokojenosti
- ❖ Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností za pomoci dramatizování pohádek a adventních příběhů
- ❖ Osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)
- ❖ Kultivace osobnosti a schopností ovládat své chování prostřednictvím pohádek a příběhů
- ❖ Seznamování dětí s lidovými zvyky a tradicemi, které se váží k období adventu a vánoc
- ❖ Prožívání nálady adventních slavností a očekávání tajemství
- ❖ Společné setkávání rodičů a dětí při tvoření a přípravě vánočního času
- ❖ Osvojení poznatků o materiálech, uvědomění si rozdílů mezi přírodními materiály a materiály vyrobenými člověkem

Co dětem nabízíme - okruhy činností:

Činnosti uvnitř:

- básně a písně s motivem světla a lucerniček a listopadu
- pohádky vyjadřující motiv dělení, obdarování
- práce s přírodním materiálem- frotáž, koláž, včelí vosk, ovčí vlna
- práce s přírodními materiály - včelí vosk, ovčí vlna, přírodniny a experimenty s přírodními materiály nástroji a technikami – manipulační činnosti, jednoduché úkony s předměty, nástroji, náčiním, materiálem – výroba ozdob, hraček, a koláží z přírodnin
- pečení martinských rohlíčků
- výroba martinských lucerniček a světýlek-využití různých materiálů a technik zpracování
- modelování ze včelího vosku – podkova, plášť, hvězda, plovoucí svíčky, motané svíčky
- práce s materiálem - vlna, plody, listy – třídění, uspořádávání, porovnávání, filcování, řezání, navlékání
- záměrné pozorování předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností, znaků a funkcí
- prosociální hry – kde dítě poprosí, poděkuje, podělí se s kamarádem
- práce s papírem - výroba vánočních ozdob, vánočních přání pro rodiče, stříhání vloček
- básně a písně s adventním obsahem a později vánoční koledy
- vánoční hra
- vyprávění adventních příběhů, pohádky s motivem očekávání
- vyprávění o tradicích, rituálech, zvycích v období adventu a vánoc
- komunitní kruh o dobrých a špatných vlastnostech, o našich přáních, darech, dělení se s někým
- malování akvarelem- červenou a modrou za sledování vzniku fialové
- pečení vánočního cukroví a zdobení perníčků (formování, vykrajování, válení, lití)
- postupné budování jeslíček (po týdnech: minerály, rostliny, zvířata, lidé)
- výroba svícnu na Adventní spirálu
- slavnost Adventní spirála
- příchod sv. Mikuláše
- Adventní jarmark
- Vánoční svátky
- setkávání dětí a rodičů při tvoření výrobků na jarmark

Činnosti venku:

- na zahradě hrabání listí,
- domečky pro skřítky

- hry s přírodninami, sběr přírodnin
- vycházky do přírody, pozorování a prožívání změn v přírodě, ubývání světla, přibývání tmy
- mandaly z klacíků a kamínků
- pozorování sněhu a ledu
- kreslení do sněhu, sněhové koule, hrátky se sněhem
- přikrmování ptáků
- nachystání dobrot pro zvířátka v lese
- Martinská slavnost

Co se děti naučí:

- ❖ zná legendu o sv. Martinovi, umí ji převyprávět, zdramatizovat
- ❖ umí poděkovat, poprosit
- ❖ dokáže vyrobit lampion a
- ❖ vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu pedagoga a svou práci dokončit
- ❖ zvládá jednoduché pracovní úkony – připraví si pomůcky, uklidí po sobě, udržuje pořádek na svém pracovním místě, ví, kam se pomůcky ukládají, zvládá drobné práce na zahradě
- ❖ uvědomuje si své možnosti a limity, rozlišit, co je dobré a co špatné chování
- ❖ pomáhat a říct si o pomoc
- ❖ soucítit
- ❖ dokáže si uvědomovat své možnosti a limity, učí se hodnotit svoje osobní pokroky
- ❖ prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- ❖ vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný
- ❖ všimnout si změn a dění v nejbližším okolí školky
- ❖ vést rozhovor, naslouchat, dokončit myšlenku, rozumí tomu, co slyší,
- ❖ z paměti krátké texty – říkanku, básničku, dramatickou úlohu
- ❖ dokázat se domluvit s vrstevníky, prosadit svůj názor a najít si své místo ve skupině umět se i podřídit potřebě skupiny popř. jednotlivce
- ❖ mít zdravé sebevědomí a schopnost sebehodnocení
- ❖ dítě zná příběhy vázající se k adventnímu období – Marie a Josef, zná české koledy a dokáže je hudebně doprovázet
- ❖ počítat dny do příchodu Štědrého dne
- ❖ vyjadřovat samostatně své pocity, prožitky, zájmy a potřeby
- ❖ prožívat radost ze zvládnutého úkolu - Spirála
- ❖ vnímat, že vše má svůj řád a rytmus
- ❖ na základě pozorování ročního stolku dokáže sledovat časovou osu
- ❖ ovládá různé výtvarné techniky (akvarel, filcování, kreslení, práce s papírem)
- ❖ umí pracovat s jehlou, filcovací jehlou, nůžkami, nožem
- ❖ ví jaký je rozdíl mezi přírodním materiálem (vlna, vosk, dřevo, minerály) a mezi materiálem vyrobeným člověkem

Naplňováním výše uvedených očekávaných výstupů podporujeme u dětí rozvoj těchto KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ:

kompetence k učení

- soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů

sociální a personální kompetence

- dokáže se ve skupině prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy

komunikativní kompetence

- dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.)
- komunikuje v běžných situacích bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícný, iniciativní a aktivní je výhodou

kompetence k řešení problémů

- řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadní zkušenosti, fantazii a představivost

činnostní a občanské kompetence

- má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat - zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřený aktuálnímu dění - chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky

„Letí, letí bílý pták, všude sype bílý mrak.“

LEDEN - NOVÝ ROK – SBÍRÁNÍ SIL, ČAS VYKROČENÍ SLAVNOST TŘÍ KRÁLŮ

ÚNOR - HROMNICE, OBDOBÍ MASOPUSTU

ZIMNÍ RADOVÁNKY – CO SE SKRÝVÁ UVNITŘ

Charakteristika období:

Bez práce nejsou koláče. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. Co zaseješ, to sklídíš. Chybami se člověk učí. Pečení holuby nelétají sami do huby. Někdy méně, je více. Práce kvapná, málo platná. Dvakrát měř a jednou řež.

Leden- Nový rok jako symbol optimismu a nové perspektivy, prožitek vrcholného období zimy v jeho tradičním pojetí jako období začátku pronikání životních sil z nitra Země na povrch. Světlo se pomalu vrací, den se prodlužuje. Při Tříkrálové slavnosti doznívání zážitků Vánoc. K motivu pastýřů symbolizujících cítění se pojí kvalita myšlení v moudrosti králů. Nový rok jako symbol optimismu a nové perspektivy.

V únoru spí příroda pod bílou peřinou. Životní síly se chystají proniknout na povrch. Obrazem tohoto období je Masopust jako symbol živelnosti a tělesnosti, opaku adventního (duchovního) období – cesta sebevyjádření, seberealizace a radosti, nastolení nálady nasycenosti, pocitu dostatku („hodování“), podpora nápadů a experimentování, prožívání různých rolí.

Záměry:

- ❖ Seznamování dětí s lidovými zvyky a tradicemi, které se váží k období Tří králů, Hromnicím a Masopustu
- ❖ vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností
- ❖ seznámí se se světem práce (různorodými profesemi, řemesly a povoláními)
- ❖ poznávání jiných kultur
- ❖ vytváření zdravých životních návyků a postojů pomocí prožitku masopustu
- ❖ osvojování si poznatků o zimních hrách a sportech
- ❖ využití zimních radovánek k záměrnému rozvoji pohybových dovedností v oblasti hrubé motoriky
- ❖ osvojení si bezpečného pohybu na sněhu a ledu
- ❖ naučit děti vnímat a pozorovat změny v zimním období
- ❖ prožít radost z práce
- ❖ chápat a procvičovat prostorové pojmy a prostorovou orientaci
- ❖ učit se plánovat a naplánovat si činnosti po krocích

Co dětem nabízíme - okruhy činností:

Činnosti uvnitř:

- básně a písně s tříkrálovou tematikou a dramatizace Tříkrálového příběhu
- výroba tříkrálových korun
- básně, písně a hry o zvířátkách
- pohádky s perspektivou a pohledem na vlastní možnosti; pohádky s motivem hojnosti nebo s náladou působení skrytých procesů v přírodě (skřítek Puk, Tatařuk, Sluněnka)
- malování modrou barvou; malování modrou, červenou a žlutou barvou (veselice)
- kreslení voskovými bločky – zimní motivy
- seznámení se světem práce- exkurze, experti do školky
- vločky z papíru
- výroba svíčky hromničky
- masopustní říkadla
- nabídka řemeslných aktivit- práce s ovčí vlnou, včelím voskem, papírem, dřevem, hlinou
- pečení masopustního pečiva
- výroba masky
- maškarní rej

Činnosti venku:

- dostatek volného pohybu povzbuzujícího dýchání a krevní oběh
- stavba sněhuláků aj. stavby ze sněhu
- hrátky se sněhem - malování na sněh
- sáňkování, bobování, klouzání na ledu – pravidla bezpečnosti
- krmení ptáků a zvířátek v lese
- pozorování působení mrazu a slunce, zamrzlého rybníka
- pozorování procesů v zimní přírodě - led, tání, prodlužování dne...
- Masopustní průvod

Co se děti naučí:

- ❖ má povědomí o svátku Tří králů, Hromic a Masopustu
- ❖ uvědomit odlišnosti různých kultur na obraze Tří králů
- ❖ ví, že existuje pestrá paleta profesí a řemesel, které člověk v životě dělá
- ❖ rozumí tomu, co dělají v práci jeho rodiče
- ❖ na základě poznatků o zdravých a nezdravých potravinách se dokáže přizpůsobit zdravému životnímu stylu
- ❖ vnímat své potřeby a poznávat, co je pro nás zdravé a co nebezpečné
- ❖ třídit a rozlišovat potraviny pomocí smyslů
- ❖ znát své tělo
- ❖ provozovat rozličné zimní sporty a ví jaké vybavení pro pobyt venku a hry potřebuje
- ❖ aktivně chránit své zdraví, respektuje bezpečnostní pravidla, varování před úrazem
- ❖ najít pomoc pro sebe i pro druhé
- ❖ jak pečovat o okolní prostředí – o zvířata a rostliny v zimě
- ❖ prožívat radost ze zvládnutého a prožitého
- ❖ uvědomovat si, že každá činnost má svůj začátek a konec
- ❖ chápe časovou posloupnost pracovních činností
- ❖ snaží se poučit z nezdarů - učí se nevzdávat se a poučit se z nezdaru a vnímá chybu jako přirozený jev
- ❖ hledá nová řešení, nové cesty
- ❖ umí si samostatně hrát bez nabídky činností
- ❖ váží si své práce i práce ostatních
- ❖ chápat prostorové pojmy a časové pojmy a orientuje se v nich
- ❖ převyprávět krátký příběh a naučí se zpaměti básničku
- ❖ chápat vtip
- ❖ osvojí si různé techniky zpracování přírodních materiálů

Naplněním výše uvedených očekávaných výstupů podporujeme u dětí rozvoj těchto KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ:

kompetence k učení

- učí se s chutí, pokud se mu dostává uznání a ocenění
- odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých

sociální a personální kompetence

- spolupodílí se na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim
- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí

komunikativní kompetence

- ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořený základní elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku

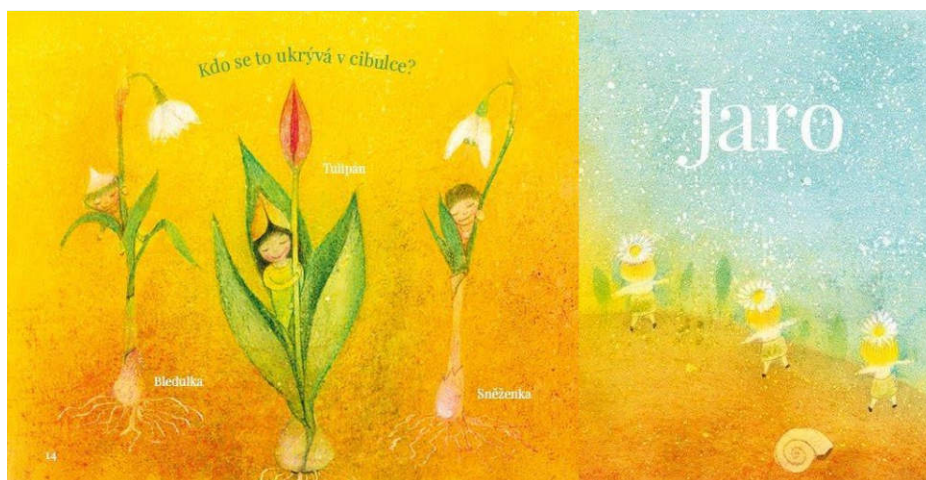
kompetence k řešení problémů

- chápe, že vyhýbat se řešení problému nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitu a iniciativou může situaci ovlivnit

činnostní a občanské kompetence

- učí se svoje činnosti a hry plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat
- odhaduje riziko svých nápadů. Jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem

„Jaro, jaro, zima už je pryč. Včela ťuká na poupata, vlaštovička od hor chvátá, v zobáčku nám nese petrklíč.“

BŘEZEN - OBDOBÍ PŘÍCHODU JARA, NOVÝ ŽIVOT, JARNÍ ČAROVÁNÍ - PUČENÍ

MORENA

DUBEN - OBDOBÍ VELIKONOC, NOVÝ ŽIVOT- MLÁĎATA

Charakteristika období:

Březen - přichází jaro, všechno začíná rašit a pučet. Přibývá světla. Lidé také nabírají nových sil. Nálada probuzení, čerstvosti, činorodé práce a tvoření, přesouvání aktivit ven. Vnímáme a pozorujeme všechny změny, které souvisí s příchodem jara. Trávíme více času na zahradě a v okolí MŠ. V činnostech vycházíme z toho, co venku pozorujeme a tematicky volíme související činnosti. Více se zaměříme na živočichy, zejména ptáky a jejich návrat z teplých krajín. Také na rostliny, byliny a planetu Zemi. Společně prožijeme Velikonoce a společně s rodiči uspořádáme tradiční jarmark. Budeme se také zabývat ekologickou a environmentální výchovou, recyklaci a prožijeme Den Země.

Duben- pomocí rytmy a opakování nalezení vnitřního řádu v období všeobecného vnějšího pohybu a změn v přírodě (rašení, bujení). Obrazem tohoto období jsou Velikonoce – tajemství nového života, návrat barev do přírody (vejce jako symbol nového života, proutek jako symbol proudící životní síly). Jsme celek. Nerozvíjíme jen svou mysl, ale naší cestou je soulad ducha i těla. Bez znalosti vlny těla, jeho potřeb jak v rovině fyzické, emoční, tak duchovní nemůžeme žít spokojený plnohodnotný život. My chceme znát naše možnosti a limity!

Záměry:

- ❖ Přibližování tradic jarních svátků
- ❖ Osvojování si poznatků o přírodních zákonitostech
- ❖ Poznávání rozmanitostí jarních změn v přírodě
- ❖ Naslouchání zvuků v přírodě
- ❖ Pozorování přírodních změn a procesů
- ❖ Obohacování o znalosti živočichů a jejich mláďatech (zejména ptáků)
- ❖ Podporování tvořivého sebevyjádření
- ❖ Rozvíjení jemné motoriky
- ❖ Rozvoj fyzické zdatnosti
- ❖ Osvojování schopnosti vyjádřit se výtvarnou formou
- ❖ Posilování radosti z objevování a zvědavosti
- ❖ Pěstování pozitivního chování ve vztahu k druhým
- ❖ Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit, ale také ho mohou ničit
- ❖ Péče o zahradu - práce na zahradě s nářadím a náčiním
- ❖ Práce s encyklopedií, návštěva knihovny
- ❖ Příprava slavnosti Velikonoc
- ❖ Společné setkávání rodičů a dětí při tvoření a přípravě velikonočních oslav

Co dětem nabízíme - okruhy činností:

Činnosti uvnitř:

- básně a písně o jaru; básně, písně, tanečky a hry s motivem jara
- pohádky vyjadřující životní sílu a odhodlání, odpuštění a obětování
- malování žlutou a modrou za sledování vzniku zelené
- modelování ze včelího vosku
- kreslení voskovými bločky – jarní motivy
- výroba Moreny
- výroba létěčka
- rytmizace říkadel
- pletení z vrbových proutků
- otloukání píšťalek
- výroba z ovčí vlny, plsti a bavlněné látky
- zdobení velikonočních kraslic
- zápichy do oseníčka
- pozorování klíčení semen
- pečení tradičního velikonočního pečiva
- práce s papírem
- zpracovávat byliny na sirup, čaj
- Velikonoční jarmark

Činnosti venku:

- poznávání a pozorování probouzející se přírody – rašení, pučení
- pohyb, tradiční dětské činnosti a hry
- práce na zahradě – úprava záhonů, vysévání zeleniny, sběr bylin
- vycházky do přírody
- setí obilí

- slavnost vynášení Moreny
- zážitky s vodou
- hrabání trávniku
- sledování nového života- mláďátek, nových rostlin
- vycházky do přírody a sledování změn v přírodě

Co se děti naučí:

- ❖ Pomáhat pečovat o své okolí
- ❖ Všimnout si změn souvisejících s ročním obdobím
- ❖ Zlepšení fyzické zdatnosti a pohybových dovedností
- ❖ Osvojit si písně a říkadla spojené s obdobím jara
- ❖ Znat tradice spojené s jarem a Velikonocemi
- ❖ Seznámit se s novými druhy rostlin a živočichů
- ❖ starat o rostliny a chránit přírodu v okolí
- ❖ používat zahradní nářadí a náčiní
- ❖ Názvy rostlin a živočichů
- ❖ Rozeznat druhy ptáků
- ❖ barvit velikonoční kraslice za použití různých výtvarných technik
- ❖ ztvárňovat jarní motivy za použití různých výtvarných technik
- ❖ Poznat byliny a znát jejich využití
- ❖ Uvědomění si možnosti recyklace
- ❖ Zkušenost s týmovou prací při přípravě jarmarku
- ❖ aktivně povídat a sdílet, naslouchat druhému
- ❖ Zvládnutí jemné a hrubé motoriky
- ❖ Seznámení se s encyklopedií
- ❖ pracovat s knihou a orientovat se v knihovně

Naplněním výše uvedených očekávaných výstupů podporujeme u dětí rozvoj těchto KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ:

kompetence k učení

- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo

sociální a personální kompetence

- je schopno chápat, že lidé se různí, a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem
- chová se při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout

komunikativní kompetence

- ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog

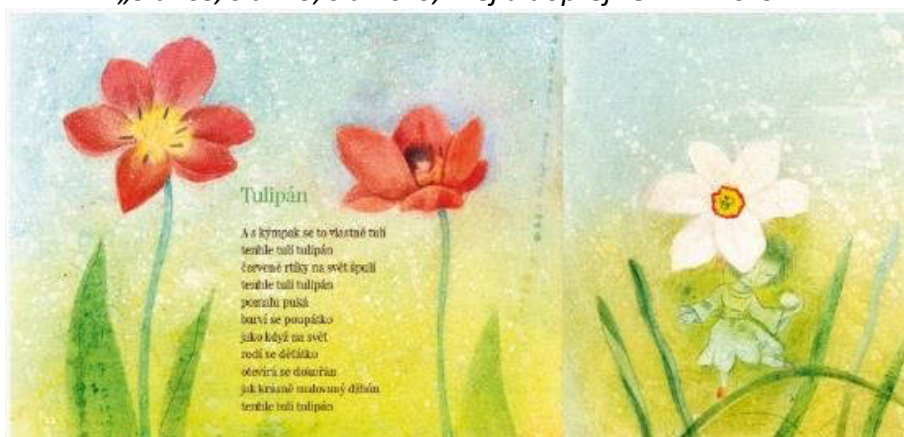
kompetence k řešení problémů

- řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého - užívá při řešení myšlenkových i praktických problémů logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích

činnostní a občanské kompetence

- dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky - má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých.

„Slunce, slunko, sluníčko, hřej a dopřej zemi zrníčko.“

**KVĚTEN - OBDOBÍ SVATODUŠNÍCH SVÁTKŮ – LETNIC, OTEVÍRÁNÍ STUDÁNEK
SVÁTEK MATEK
ČERVEN - OBDOBÍ SVATOJÁNSKÉ SLAVNOSTI - LÉTO – RŮST,
ČAS KRÁLŮ - CO UŽ UMÍM, SLAVNOST PASOVÁNÍ ŠKOLÁKŮ**

Charakteristika období:

Jen z pevných kořenů může vyrůst silný a zdravý strom. Skrze své kořeny poznáváme sami sebe i druhé; můžeme porozumět souvislostem, vidět vzájemné vazby. Po celý rok se setkáváme v rámci společenských a kulturních akcí, při oslavách tradičních svátků. Podílíme se na budování komunitního života, prohlubujeme kladný vztah k tradicím, úctu k předkům, podporujeme rodinná setkání.

Květen- *přechod mezi jarem a létem se vyznačuje obrovským uvolněním sil Země. Světlo vyhrává nad temnotou. Člověk také pociťuje velké uvolnění, více pobývá v přírodě. Obrazem tohoto období je Otvírání studánek – královničky jako symbol uvolnění léčivých sil Země vnitřním očištěním, holubice jako symbol svobodného ducha a svobodné vůle a Svátek matek - prožití vztahu k nejbližší osobě (mamince), starosti o ni, pocitu péče o ni, poděkování.*

Červen - *přichází léto. Příroda se proměňuje, vše roste a bují, objevují se barvy. Člověk se plně otevírá světu. Všichni prožíváme vyvrcholení sil. Naše smysly se otevírají všemu pozemskému. Obrazem tohoto období je Svatojánská slavnost - otevírají se poklady, je nám umožněno nahlédnout do tajů Země, nálada obratu, Sv. Jan jako symbol zralosti a obratu – kvalitativní změny v přírodě i v nitru člověka (nejen já, ale i druzí).*

Pozorujeme vliv slunovratu, vnímáme změny v našich denních aktivitách a vliv rozdílných teplot, které souvisí s příchodem léta. Soustředíme se na činnosti na zahradě a v blízkém okolí, které souvisejí s plozením ovoce a zeleniny. Nasloucháme životu všech tvorů v přírodě a soustavně pozorujeme vliv letních dnů na aktivaci pohybu a energie. Intenzivněji pozorujeme motýly, hmyz a šneky. Předškolní děti prožijí slavnost, která je motivuje na příchod do školy a zároveň jim potvrdí vlastní znalosti a schopnosti získané v mateřské škole. Zaměříme se na jednotlivé živly a jejich vliv na planetu Zemi a lidstvo.

Záměry:

- ❖ uvědomování si své vlastní identity
- ❖ získávání vědomostí o správném chování nejen k sobě samému, ale i k ostatním lidem, o vztazích v rodině
- ❖ prohlubování vyjadřovacích schopností
- ❖ seznamování dítěte s tradičními svátky formou prožitku
- ❖ Prožívání nálady letniční slavnosti
- ❖ rozvoj schopnosti vytvářet, rozvíjet a prožívat citové vztahy (den matek a otců)
- ❖ seznamování s odlišností a různorodostí
- ❖ Osvojování si poznatků o přírodních zákonitostech
- ❖ Obohacování o znalosti živočichů a jejich mláďatech (zejména ptáků)
- ❖ Podporování tvořivého sebevyjádření
- ❖ Rozvoj fyzické zdatnosti
- ❖ ovládání a zdokonalování schopnosti vyjádřit se výtvarnou formou
- ❖ Posilování radosti z objevování a zvědavosti
- ❖ Pěstování pozitivního chování ve vztahu k druhým
- ❖ Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit, ale také ho mohou ničit
- ❖ Rozvíjení tvořivého myšlení

Co dětem nabízíme - okruhy činností:

Činnosti uvnitř:

- básně a písně o maminkách nebo vztahu k někomu blízkému nebo se vztahem k otvírání studánek a elementárním bytostem; básně, pohybové hry a písně s letní tematikou (motivy tance, ohně, slunce - byliny, víly)
- pohádky vyjadřující motivy probuzení, osvobození, sebeuvědomění; pohádky o vlách, čarování, slunci, moci přírodních sil
- malování třemi barvami (žlutá, modrá, červená)
- kreslení voskovými bločky
- modelování ze včelího vosku
- pečení svatodušního pečiva a svatojánského pečiva
- vyrábění dárku pro maminku a tatínka
- výroba věnečku pro studánkovou vílu
- holubičky z papíru
- lisování a sušení bylin
- mozaiky a průsvity z barevných papírů
- výroba mošničky pro předškoláky formou mokrého a suchého plstění, šití

Činnosti venku:

- sbírání bylin
- hry s vodou, koupání
- hry s pískem, stavby z písku
- zalévání květin
- okopávání záhonků
- pohybové, námětové hry
- hry s přírodninami
- vycházky do přírody, pozorování přírody
- pletení věnečků

- slavnost Otvírání studánek
- třídění odpadů
- Slavnost pasování a přespávání dětí v MŠ
- hledání pokladů přírody
- výlet s dětmi- do knihovny, do základní školy, do města
- Svatojánská slavnost

Co se děti naučí:

- ❖ má povědomí o tradičních svátcích v průběhu roku, a o tom jak je prožívali naši předci
- ❖ umí se radovat z prožitého
- ❖ zdokonaluje se v komunikačních dovednostech
- ❖ umí vyjmenovat členy rodiny, chápe vztahy mezi nimi, má povědomí o širším kruhu rodiny
- ❖ pracuje s pojmy narození, život, smrt
- ❖ naučí se jednoduchá říkadla a písničky
- ❖ chápe odlišnosti a různorodost
- ❖ zpracovávat ovčí vlnu různými způsoby
- ❖ ví, kde se bere voda a zná její koloběh - pozná různé podoby vody
- ❖ poznávat procesy odumírání v přírodě
- ❖ orientaci a pohybu ve městě
- ❖ seznámí se s budoucím prostředím základní školy

Naplňováním výše uvedených očekávaných výstupů podporujeme u dětí rozvoj těchto KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ:

kompetence k učení

- uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení - učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům

sociální a personální kompetence

- samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej - chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování

komunikativní kompetence

- dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžné setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.)
- ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní

kompetence k řešení problémů

- zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti
- rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit

činnostní a občanské kompetence

- uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu
- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)

ČERVENEC A SRPEN -OBDOBÍ VRCHOLÍCÍHO LÉTA, ČAS PRÁZDNIN PŘÍBĚHY CEST – CESTY ZA DOBRODRUŽSTVÍM

Charakteristika období:

Pověsti a pohádky provázejí lidstvo už od nepaměti. Jejich prostřednictvím se děti učí rozlišovat dobro a zlo. Prožívají nejen své radosti, ale díky nim se vyrovnávají se svými starostmi, smutky, strachy. Díky pohádkám si plní své touhy a svá dětská přání. Mají nezastupitelnou roli v rozvíjení slovní zásoby, fantazie a představivosti.

Léto vrcholí, dozrává obilí, probíhají žně, všude je živo a barevně. Je čas her ve vodě i s vodou. Většina činností a aktivit se přesouvá ven.

Záměry:

- ❖ kladný vztah k příběhům, pohádkám a vyprávěním
- ❖ aktivní naslouchání
- ❖ rozvoj slovní zásoby, správné používání rodného jazyka
- ❖ schopnost smysluplně převyprávět příběh
- ❖ rozvoj fantazie a kreativity
- ❖ rozlišovat dobro a zlo

Co dětem nabízíme - okruhy činností:

- čtení a vyprávění pohádek a příběhů
- tvorba a dramatizace
- práce s jazykem
- práce s časovou posloupností
- aktivity přibližující dítěti mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost)
- aktivity podporující rozvoj fantazie a kreativitu
- pobyt venku a užívání si letní přírody
- hry s vodou

Co se děti naučí:

- ❖ umí převyprávět příběh svými slovy
- ❖ snaží se uchopit příběh a rozvíjet ho
- ❖ pracuje s jazykovými prostředky odpovídajícímu jeho věku
- ❖ rozlišuje dobro a zlo v příběhu
- ❖ umí principy příběhu využít k porozumění reálných situací
- ❖ rozvíjí si slovní zásobu
- ❖ zná klasické pohádky, báje a pověsti

Naplnováním výše uvedených očekávaných výstupů podporujeme u dětí rozvoj těchto KLÍČOVÝCH **KOMPETENCÍ**:

kompetence k učení

- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo

sociální a personální kompetence

- chová se při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout

komunikativní kompetence

- ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořený základní elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku

kompetence k řešení problémů

- užívá při řešení myšlenkových i praktických problémů logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích

činnostní a občanské kompetence

- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské

Obrázky Markéty Kotkové byly použity s laskavým svolením autorky (březen 2018) .

8. EVALUAČNÍ SYSTÉM

Všechny dílčí cíle z RVP pro předškolní vzdělávání slouží jako kritéria pro hodnocení toho, zda dáváme dětem vše, co potřebují.

Oblasti, které jsou hlavním předmětem hodnocení činnosti naší mateřské školy:

- 1) Naplňování potřeb našich dětí** (potřeba náležitého přísunu podnětů zvenčí, potřeba životní jistoty) **a projevy chování dětí** - pozorujeme, zda jsou děti radostné, aktivní, vyhledávají činnosti, komunikují spolu, pomáhají si, konflikty se snaží řešit smírem, vnímají druhé děti, tolerují jejich potřeby, na konci dne se jim nechce domů, ukazují, co během dne vytvořily.
- 2) Cíle výchovně vzdělávacího působení v naší MŠ** (vytváření bezpečného a láskyplného prostoru plného podnětů pro rozvoj tvořivosti dětí a jejich trvalé radosti ze života, poskytování vhodných vzorů k napodobování, umožnění rozvoje tvůrčí fantazie prostřednictvím volné hry, rozvíjení schopnosti soucitu, spolupráce, sdílení a sociální sounáležitosti a rozvíjení sebevědomí, sebedůvěry, sebeúcty a kladné sebehodnocení dětí).
- 3) Kvalita sociálních vztahů v prostředí naší MŠ** (spolupráce s rodiči - to, že si rodiče vybrali naši MŠ, svědčí o tom, že s alternativním programem vzdělávání dětí souhlasí, aktivně se podílejí na životě MŠ, zejména při organizování slavností, jarmarků, drobných opravách, jakmile se vyskytne problém, přijdou a přejí si jej řešit, dochází ke komunikaci mezi rodiči, navazování nových přátelství; komunikace v kolegiu pracovníků; rozložení a naplňování kompetencí jednotlivých členů kolegia; komunikace s veřejností; komunikace se zřizovatelem).
- 4) Hospodaření MŠ** (hodnocení podmínek potřebných k naplnění cílů ŠVP – personální, materiální, prostorové, finanční).

Evaluace a autoevaluace vychází z (metody a postupy):

- » pozorování a opakované pozorování dětí (sledování a hodnocení jednotlivých pokroků)
- » pozorování herních aktivit dítěte
- » rozhovorů s dětmi a s rodiči
- » učitelských konferencí
- » hospitační činnosti
- » analýz ŠVP a podmínek školy

Evaluace a hodnocení na úrovni ŠVP

Provádíme ji 1x ročně (konec školního roku). Hodnotíme:

- » formální a obsahové zpracování – úplnost, přehlednost
- » naplňování cílů a záměrů ŠVP
- » kvalita podmínek vzdělávání (předpoklady, okolnosti, situace)
- » způsob zpracování a realizace vzdělávacího obsahu, obsahová a formální kvalita tematických celků
- » propojenost a soulad s RVP PV
- » otevřenost ŠVP – rozvoj školy, zkvalitňování vzdělávání
- » příspěvky rodičů (dotazníky, náměty) – 2x ročně
- » kvalita práce učitelů – sebereflexe, hospitační činnost

Evaluace a hodnocení na úrovni tříd

Průběžné zaznamenávání na konci dílčích bloků:

- nejsilnějších zážitků dětí
- co děti nejvíce oslovilo, zaujalo
- jak zvolené činnosti napomohly k naplňování cílů, zda byly pestré nebo jednostranné
- co se podařilo/nepodařilo

Pedagogické diagnostikování:

- průběžné zaznamenávání (pozorování dítěte)
- projevy dětí
- individuální rozvoj a pokrok dětí v jednotlivých oblastech
- potřeby dítěte, zájmy, talent
- portfolio dítěte (shromažďování výtvorů dítěte)

Autoevaluace (sebehodnocení vlastní práce učitelky)

- » zpětná vazba, kterou poskytuje vnitřní a vnější prostředí MŠ, především děti
- » plnění povinností, přínos pro školu
- » schopnost týmové práce a spolupráce – využívání evaluačních procesů, spolupráce s rodiči
- » uplatnění dalšího vzdělávání v praxi
- » hodnocení podmínek výchovně vzdělávací práce

Prostředky evaluace:

Hodnocení činnosti naší MŠ probíhá především formou **provozně pedagogických konferencí** v týdenním nebo čtrnáctidenním rytmu. Těchto konferencí se všichni přítomní účastníci jako rovnoprávní partneři. Jejich předmětem jsou veškeré otázky pedagogické práce a rozvoje školy. Konference je členěna na část uměleckou, studijní, pedagogickou a organizační.

V umělecké části společně tvoříme, zpíváme či se učíme nové prstové hry. Tato část slouží ke společnému naladění se na další práci.

Studijní část je věnována rozpracování poznatků o člověku a s tím souvisejícím otázkám didaktiky a metodiky.

V pedagogické části konference jsou na programu zprávy o probíhajících výchovně vzdělávacích činnostech a konzultace o jednotlivých dětech.

V organizační části jsou projednávány různé otázky organizace života mateřské škol z jejího správního a technického provozu.

Konference se tak stávají účinným nástrojem pro vzájemné poznávání a uvědomování si spoluodpovědnosti každého jedince za chod celého organismu školy.

Rozhodování v pedagogických a organizačních otázkách bývá zpravidla výsledkem společné dohody.

Odpovědnost za provozní a správní oblast a hospodaření na základě svěřených kompetencí ředitelkou školy nese zástupkyně ředitelky pro MŠ.

Tento způsob spolupráce přispívá k vědomému postoji každého k projednávané otázce, k vnímání a respektování názorů ostatních a k vytváření rovnoprávného společenství.

Hodnocení přímého pedagogického působení v jednotlivých skupinách dětí je prováděno formou **návštěv** vedením školy. O návštěvách ve třídě i o společných konferencích

jsou vedeny písemné záznamy.

Evaluace jednotlivých integrovaných bloků je zhotovena učitelkami ve třídě, vždy bezprostředně po jeho skončení písemnou formou.

Každá z učitelek si vede **osobní deník** (jehož formu si volí každá sama a jehož součástí mohou být např. zápis z pozorování dítěte nebo skupiny, pozorování z volné hry.....), který umožňuje reflexi práce s dětmi i jejího působení v rámci celého organismu školky a slouží jako zdroj k pedagogickému diagnostikování.

Průběh rozvojových pokroků dítěte po dobu jeho docházky do naší školky jsou zachyceny v diagnostickém archu a uloženy v jeho **Osobní složce**.

Průběh rozvojových pokroků pedagogických pracovníků probíhá formou **evaluačních rozhovorů** – provádí zástupce ředitelky školy a člen kolegia a **dotazníku**.

Jedním z hodnotících prostředků jsou také **třídní schůzky** a **individuální rozhovory rodičů** s učitelkami o tom, jak jejich dítě prospívá a čemu je případně potřeba věnovat pozornost. O těchto rozhovorech vedeme záznamy.

K hodnocení kvality naší práce využíváme také anonymních **dotazníků** pro rodiče – 2x ročně.

Časové rozvržení evaluace

Provozně pedagogické konference probíhají jednou týdně až jednou za dva týdny.

Září:

Posouzení vhodnosti a přiměřenosti podmínek, ve kterých bude proces výchovy probíhat.
Forma: diskuze v kolegiu na pedagogické poradě, záznam.

Říjen:

Posouzení podmínek a průběhu vzdělávání, sdělení očekávání rodičů
Forma: dotazník pro rodiče.

Leden:

Analýza kvality práce pedagoga a spolupráce dospělých.
Forma: diskuze na pedagogické poradě, záznam.

Červen:

Analýza a evaluace ŠVP, autoevaluace pedagogů, zhodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání.
Forma: diskuze v kolegiu na pedagogické poradě, záznam, rozhovor, dotazník.

Na základě rozhovorů o dítěti v rámci těchto konferencí a na základě individuálního pozorování dítěte jsou údaje o dítěti průběžně zapisovány do osobního deníku učitelky a na konci školního roku shrnuty a doplněny do osobní složky dítěte.

Hospitace u každé z učitelek se uskuteční minimálně 2x za školní rok.

Rozhovory a dotazníky u pedagogických pracovníků se uskuteční 1x za školní rok (na závěr školního roku).

Příloha č. 1

Mediální výchova ve waldorfské mateřské škole

„Budeme dobrými učiteli jen tehdy, budeme-li se živě zajímat o všechno, co se ve světě děje“.

Rudolf Steiner

Moderní pedagogika by měla respektovat a zohledňovat lidský vývoj a jeho jednotlivé fáze. Měla by u dětí podporovat schopnost nalézat odpovědi a řešit problémy, kdykoliv to budou v životě potřebovat. Mediální výchova je v současnosti často zjednodušeně pojímána pouze jako zacházení a dovednost obsluhy digitálních přístrojů, jimiž jsme ve svém životě stále více obklopeni. Waldorfská pedagogika usiluje o jiné uvažování o mediální výchově, snaží se vést děti k tomu, jak zacházet s médii ve výchově kritičtější, udržitelnější a především zodpovědnější způsobem tak, abychom u dítěte posilovali schopnost budoucí mediální svéprávnosti. Naším cílem je tedy vést děti ke schopnosti používat média ve svém životě rozumně.

„Nové technologie jako smartphony a tablety vedou k tomu, že narůstá čas, který děti průměrně tráví s očima upřenými na obrazovku. Vědci z celého světa zkoumají, jaké dlouhodobé dopady mohou mít všudypřítomné obrazovky na vývoj mozků dětí.“

(Martin Jan Stránský)

„Do dvou let věku by dítě nemělo vůbec sedět před obrazovkou!“ To je zřejmě nejčastěji mediálně citovaná věta z nových doporučení, která [vydala Světová zdravotnická organizace \(PDF\)](#).

Doporučení WHO ohledně každodenní aktivity

Věk dítěte	Fyzická aktivita	Sedavá aktivita	Spánek
Do 1 roku	Hra na podložce (co nejvíce) Alespoň 30 minut na břiše v průběhu dne	Maximálně hodinu denně připoutané Žádná obrazovka V sedě doporučeno vyprávění a čtení	12 až 17 hodin spánku denně
1 až 2 roky	Alespoň 180 minut různých pohybových aktivit Včetně intenzivních aktivit, čím více, tím lépe	Maximálně hodinu denně připoutané Do dvou let věku žádná obrazovka, poté maximálně hodina denně (raději méně)	11 až 14 hodin kvalitního a pravidelného spánku
3 až 4 roky	Alespoň 180 minut různých pohybových aktivit Alespoň 60 minut intenzivního pohybu, čím více, tím lépe	Maximálně hodinu denně připoutané Ne více než hodina před obrazovkou (lepší je méně)	10 až 13 hodin kvalitního a pravidelného spánku

Zdroj: https://www.idnes.cz/technet/veda/deti-rodice-doporuzeni-obrazovky-mobily-aktivity-spanek-objevovani-who-pediatri-psychologove.A190507_133335_veda_pka

Mediální výchova ve waldorfské pedagogice má vzhledem k vývojovým zákonitostem dítěte dvě podoby – **nepřímou mediální výchovu a přímou mediální výchovu**. Podstatou v raném věku dítěte je rozvoj takových schopností a dovedností, které budou všichni jednou nutně potřebovat, ale které nemohou získat jen samotným používáním médií. V mateřské škole tedy provádíme nepřímou mediální výchovu. Rozvoj schopností prostřednictvím smyslového poznání a výchovu, jejíž podstatou je rozvíjení vztahů a sociálních kompetencí, považujeme za podstatnější než trénink dovedností sloužících k pozdější schopnosti využívání médií. Vycházíme z toho, že trénink dovedností nemůže zastoupit vývojová hlediska a schopnosti pro poznávání světa a že mediální způsob uchopování skutečnosti je pouze jeden ze způsobů. Aby vývoj dítěte mohl probíhat zdravým způsobem, mělo by předtím mít možnost vyvinout vlastní způsob poznávání, který mu umožní porozumět jednoduchým a srozumitelným souvislostem světa, ve kterém se nachází.

Tento záměr lze vyjádřit následujícím schématem:

Základní myšlenka waldorfského mediálního kurikula		
0 - 6 let	7 - 12 let	13 - 18 let
nepřímá mediální výchova		přímá mediální výchova
zažít skutečný svět, mít s ním smyslovou zkušenost	analogové, přirozené techniky	zasvěceně zacházet s digitálními technologiemi
žít bez médií prožívat svět všemi smysly		používat informační technologie smysluplně novinářské projekty tištěné i digitální chápat, jak funguje hardware a software
pohyb, sport, eurytmie, rozvoj řeči, rozvoj fantazie, umělecká tvorba, hudba, obraz, plastika		naučit se zacházet s digitální technikou pochopit, jak se dělá hudba a film
		seznámení s riziky internetu čtení a psaní, rozvoj čtenářské kultury
předčítání vyprávění příběhů		sport, spolkový život, sbor, orchestr hraní divadla, sociální projekty

(Mediální pedagogika na waldorfských školách, AWŠ ČR)

Úkolem nepřímé mediální pedagogiky, která přísluší ranému věku dítěte, je podnítit děti k probuzení schopností, které jsou nesmírně důležité v naší moderní informační době, ale kterých nemají možnost dosáhnout přímým kontaktem s moderním mediálním nosičem. Má vyvíjející se dítě a mladého člověka postupně vést k jeho vlastní lidské zralosti. V užším smyslu, ve vztahu k samotnému zacházení s informacemi, jde o to, aby se mladí lidé naučili celkovému přístupu k získávání znalostí, tedy aby dokázali oddělit podstatné od nepodstatného a z přemíry informací,

kterými nás dnešní mediální svět zavaluje, vytvořit smysluplný celek. Životní prostor předškolního dítěte by měl být utvářen pokud možno zcela bez digitálních médií. Jeho úkolem je přivést dítě k rozvoji pohybových, poznávacích, jazykových a tvůrčích schopností, a tím posilovat i jejich vůli. Je z něho proto potřeba vyloučit vše, co tento úkol narušuje.

Dlouhodobá pedagogická praxe i řada odborných studií potvrzuje, že pozdější mediální kompetence je zakořeněna v rané mediální abstinenci. Prostředí pedagogicky vhodné má v dítěti podporovat mnohostrannou vlastní aktivitu, a ta je u malého dítěte v podstatě neslučitelná s využíváním digitálních médií.

(Výchova k mediální svéprávnosti, OAS, č. 8/2018)

S přihlédnutím k mediálnímu waldorfskému kurikulu jsou důležité základní motivy odpovídající fázím vývoje dítěte pro jeho pozdější mediální svéprávnost:

- **Skutečný svět zažívaný prostřednictvím smyslů:** objevitelským přístupem poznávat svět kolem nás. Děti by měly zažívat úžas a nadšení z poznávání skutečnosti a setkávání se s druhými.
- **Analogové před digitálním:** děti by měly mít možnost vnímat média více smysly a mít možnost porozumět jejich principům. Zacházení s analogovými médii je pro pozdější pochopení digitálních médií velmi důležité – vždy s ohledem na vývojové fáze dítěte. Přirozeně dítě vybízí k tomu, aby se začalo ptát: "Jak to funguje?"
- **Tvorba před konzumací:** zaměřujeme se na aktivní utváření analogového a později i digitálního mediálního světa (nikoli "mačkání tlačítek" a "obsluha strojů").
- **Průhlednost před "černou skříňkou":** pro dítě je důležité poskytnout mu maximální transparentnost fungování. Zařízení, jako jsou tablety, nejsou pro děti v raném věku vhodná, protože mají stovky interních procesů, které uživatel nevidí, jako v "černé skříňce".

Kroky k mediální svéprávnosti ve waldorfských mateřských školách

Obecně se má za to, že cílem mediální gramotnosti je „osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií, a také získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak o orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času“. S tím lze souhlasit, rozhodující však je, jakou cestu k tomuto cíli zvolíme.

Obvykle jsou v běžné představě uživatele digitální kompetence spojeny s omezenou potřebou ostatních kompetencí (např. znalostí nebo tvořivosti). Orientují nás především na všeobecné obslužné kompetence nebo kompetence k obsluze daného typu média. Hlavní potřebou dnešního člověka se většinou tedy stává možnost prostřednictvím médií získávat rychlé informace, uskutečňovat komunikaci a konzumovat zábavu. Naučit se efektivně s médiem zacházet, aby nám tento účel splnilo, lze poměrně rychle a není potřeba vše záměrně v raných stádiích vývoje stimulovat. Je to podobné, jako když malému dítěti při procesu jeho vzpřimování pořídíme chodítko, aby bylo „stimulováno“ k samostatnému pohybu, proces to může urychlit, ale oslabuje to vlastní podstatu tohoto procesu. Podstatou je vývoj jedince jako takového a naším úkolem je tázat se, v čem tento vývoj můžeme skutečně podpořit.

S ohledem na mediální výchovu jsou pro nás ve waldorfské mateřské škole podstatné kompetence, které dítěti pomohou rozvinout jeho schopnosti a dovednosti nikoliv k tomu, aby dokázalo později efektivněji zacházet s médii, ale aby dokázalo efektivněji prohlubovat své kognitivní funkce, schopnost komunikace a vnímavosti k sobě a okolí, rozvíjet tvořivost a aktivitu a později také získat schopnost kritického náhledu na skutečnost. Aby se mohlo dítě orientovat ve skutečnosti virtuální, musí nejprve rozumět skutečnosti reálné. Následující postupné kroky mu mohou pomoci:

1. Senzomotorická integrace

Pro zdravý rozvoj dítěte je důležité, jakým způsobem umožňujeme rozvoj jeho kognitivních funkcí. Hlavním místem, kde se uskutečňují procesy učení, je mozek. Při učení se vytvářejí spojení mezi jednotlivými vjemy a jsou ukládány v kůře velkého mozku a dále prohlubovány do podoby paměťových stop. Ty jsou výsledkem procesu učení (intenzivního prožívání, cítění a jednání) a mají vliv na vytváření nových nervových buněk a jejich následné propojování s již existujícími strukturami. Lze říci, že je-li mozek využíván, roste, v opačném případě zakrňuje. Jsou-li však tyto nervové buňky vystaveny nadměrnému přetížení (stresu), hrozí jim odumírání. Je také prokázáno, že čím hlouběji se obsah zpracuje, tím lépe se ukládá do paměti, učení se stává kvalitnějším. Z uvedeného lze vyvodit, že nejeefektivnější formou posilování procesu učení je učení pomocí smyslů, dostatečného pohybu a hlubokého prožitku (M. Spitzer, Digitální demence, 2014).

Podobnou skutečnost popisuje i Piagetova teorie kognitivního vývoje, která období raného věku člení na dvě fáze – senzomotorické stádium a předoperační stádium. Senzomotorika znamená souhrn smyslových orgánů, respektive jejich vjemů, a tělesného pohybu u živých organismů. Činnosti a jevy, na nichž se smyslové a motorické schopnosti bezprostředně a nerozdělitelně podílejí, se nazývají senzomotorické. Jedná se o souhrn smyslových orgánů, respektive jejich vjemů a tělesného pohybu. Smyslové a pohybové orgány obvykle pracují v těsné vzájemné koordinaci: smyslový vjem může být podnětem k pohybu, pohyb bývá řízen na základě smyslových vjemů a člověk jej také zpětně vnímá.

Současná věda u člověka nalézá až 16 smyslových receptorů, které rozděluje do 4 i více skupin:

Mechanoreceptory – reagují na mechanické podráždění – tlak, dotek, vlnění. Nejčastěji tyto receptory najdeme v kůži, ale nachází se jako sluchové a rovnovážné ústrojí i uvnitř ucha. Hmatové receptory jsou velmi jednoduchá smyslová zařízení. Najdeme je v kůži nerovnoměrně rozptýlené po celém těle. Reagují na dotek a tlak. Velké množství jich je především na bříškách prstů, rtech, jazyku a pohlavních orgánech, nejméně naopak na zádech. Rovnovážný orgán udává informace o poloze, rovnováze, pohybu a změnách rychlosti organismu, je klíčový pro koordinaci pohybu při lokomoci, stání, udržování rovnováhy atd. U člověka se rovnovážné ústrojí nachází ve vnitřním uchu. Sluchový orgán zaznamenává zvukové vlny, zachycuje je, zesiluje, zpracovává a přenáší do mozku v podobě nervových vzruchů.

Termoreceptory – reagují na tepelný podnět, změnu teploty. Podobají se hmatovým tělískům a najdeme je v kůži, nejvíce jich je v obličejové části hlavy. Spouští mechanismy udržující stálou teplotu.

Chemoreceptory – reagují na chemický podnět, tedy na kapalné nebo plynné látky. Představují je buňky reagující na přítomnost chemických látek v prostředí, nejvíce chemoreceptorů je spojeno s čichem a chutí. Čichové receptory najdeme v horní části dutiny nosní. V případě chuťového orgánu jsou receptory uloženy v ústech na jazyku.

Fotoreceptory – reagují na světelný podnět, na světlo a tmou nebo barvy. Zrak je vnímán jako jeden z nejdůležitějších lidských smyslů (80% informací ze svého okolí získáváme zrakem).

Naším cílem je posilování senzomotorické integrace (SMI), která je jedním ze základních stavebních kamenů naší existence (postižení senzomotorické integrace je vždy přítomno u těžších forem vývojových poruch řeči, PAS, vybraných forem poruch učení, poruch koncentrace a smyslově desintegračních poruch). Dobře probíhající senzomotorická integrace znamená dobrou orientaci v prostoru a čase, schopnost žádoucího projevu na úrovni řeči nebo dobrou schopnost koncentrace, hrubě motorických i jemně motorických funkcí. Proto vzdělávací program waldorfských mateřských škol je vybudován na **nabídce rozmanitého smyslového materiálu, širokých a po celý den přítomných sebeobslužných činností, volném pohybu v přírodě, postřehových hrách apod.** Správně fungující senzomotorická integrace je základem kognitivní, emocionální i sociální inteligence dítěte.

2. Komunikační schopnosti

Člověk je sociální bytost, proto je pro každého jedince a jeho kvalitní život a vývoj jeho psychiky nezbytný přímý kontakt s druhými lidmi. V prvním období života se budoucí schopnost komunikovat týká především prožitku láskyplné přítomnosti nejbližších dospělých na bázi důvěry a bezpečí a správného vývoje jazyka a slovní zásoby dítěte. Pro správné mluvení a rozumění je důležité utváření vnitřních obrazů, možnost aktivní nápodoby živých komunikujících bytostí, tedy dítětem pozorovaných a pečlivě vnímaných objektů. Svou schopností obrazného myšlení si děti způsob komunikace ukládají v sobě i s jejími skrytými a nevyřčenými významy a gesty. Děti, které mají široký prostor pro přirozenou komunikaci se svými vrstevníky a blízkými dospělými, mají později vyspělejší emoční reaktivitu. V kontaktu s druhými lidmi se lépe umějí vcítit do myšlení druhé osoby, mají lepší schopnost rozumět vlastním emocím nebo společenským zvykům a pravidlům. Bylo zjištěno, že rozdíl mezi dětmi ze skupin, kde v rodině probíhá lepší komunikace, oproti např. dětem z vyloučených nebo sociálně slabých skupin, kde jsou děti spíše odkázány na pasivní sledování médií, tvoří 45 mil. osvojených a aktivně používaných slov proti 15 mil. slov.

(P. Bleckmann, Alanus University, Německo)

Jako dospělí si již život bez médií neumíme představit. Slouží nám nejen k práci, ale i k zábavě a často jsou i zdrojem sociálních kontaktů. Jsme zvyklí jejich prostřednictvím vytvářet specifické sociální skupiny, které mohou být i poměrně velké – okruh těch, které takto můžeme vnímat, začíná i na počtu 150, v mediálních sociálních strukturách je to významně více. V takové podobě nelze utvářet osobně významné vztahy – náš „hodnotící“ mozek (orbitofrontální kortex) nemá dostatečnou potravu pro utváření obrazu o druhých, vytváření sociální kognice, tedy toho, jak se lidé vzájemně vnímají a jaké dojmy si o sobě vytvářejí. Funkční schémata, která nám umožňují rozpoznávání různých sociálních situací a napomáhají orientaci v nich, v přirozeném procesu zahrnují schémata osob, schémata sebe sama, schémata rolí, schémata událostí nebo procedurální sociální schémata (pravidla a rituály, např. při seznamování ...) Tato schémata se vytvářejí celý život, životní strategie v komunikaci s druhými a sociální kompetence (schopnost přizpůsobit se sociální situaci, sebeovládání apod.) mají však základ v raném věku dítěte.

„Kdo své sociální kompetence již získal obvyklými způsoby, tomu sociální síť uškodí již stěží: používá je obdobně jako telefon nebo e mail....“ (M. Spitzer, Digitální demence, 2014).

Ve waldorfských mateřských školách tedy vycházíme z předpokladu, že sociální kompetence hrají důležitou roli při péči o budoucí mediální svěprávnost dítěte. Z tohoto důvodu je v našem každodenním životě s dětmi neustále přítomno **pravidelné vyprávění pohádek, divadlo hrané i vytvářené pomocí pohyblivých obrázků, práce s knihou, vyprávění příběhů, „mluvení pohybem“ apod. A samozřejmě úctou naplněná vzájemná komunikace mezi všemi zúčastněnými, řád, pravidla a rituály z něj vycházející.**

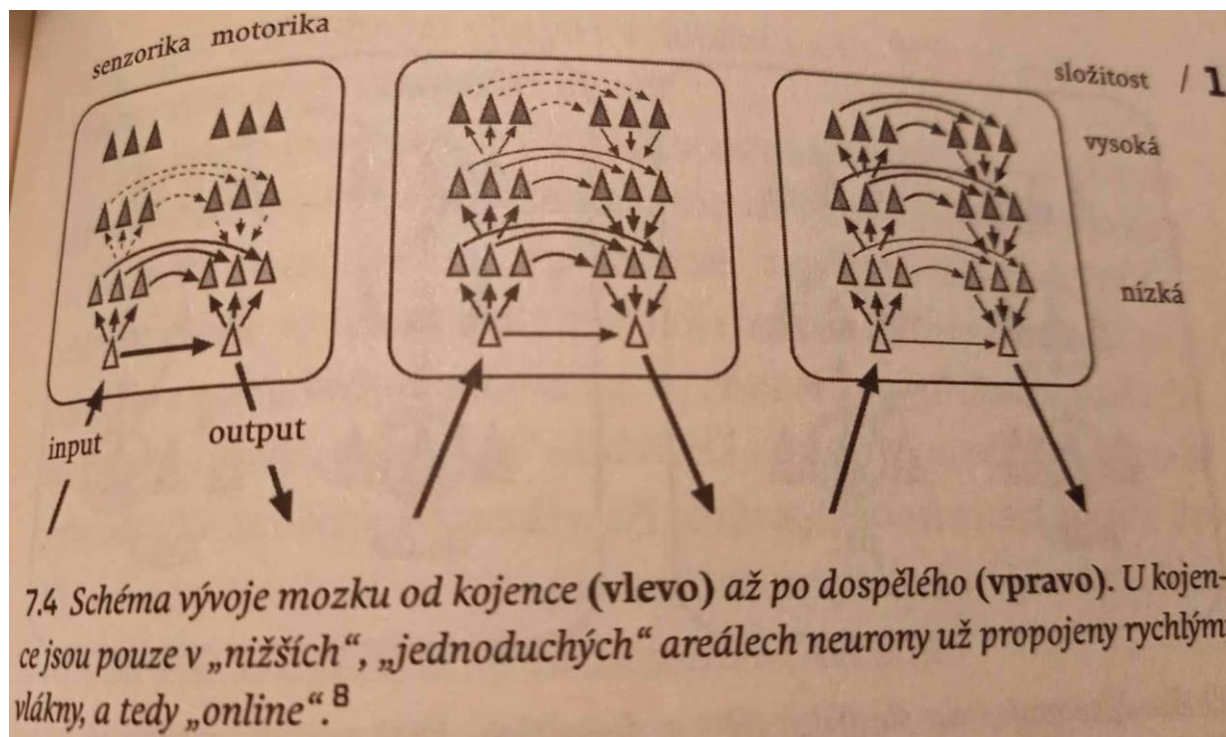

3. Tvůrčí schopnosti

„Učení účinné, viditelné, průkazné, demonstrativní, zjevné či názorné.“

(Michal Orság, ředitel vzdělávací organizace EDULAB)

Mozek malého dítěte se velmi rychle zvětšuje (mozek novorozence má 350 g, dospělého člověka 1 300 – 1 400 g), počet buněk však narůstá jen málo. Objem zvyšuje především tuk (myelin), který obaluje nervová vlákna a zvyšuje tím rychlost impulzů k propojení mezi primárními oblastmi senzomotorickými a motorickými. Tato primární propojení však nejdou příliš do hloubky. Hlubší propojení u malého dítěte umožňuje smyslové vnímání v procesu učení, tedy přijímaná smyslová zkušenost, která je ale podpořená především možností vlastního konání, **možnost zacházet se světem, „chápat“ se ho**. Způsob, jakým se učíme, určuje, jak je naučená látka do mozku uložena. Z toho vyplývá, že jednoduché učební procesy v raném věku dítěte mají zásadní vliv na pozdější duševní výkony. To, co se malé dítě učí, učí se celou svou tělesností, všechny jeho myšlenkové procesy se stávají tělesným prožitkem, součástí jeho osobnosti a naopak: vzorce aktivující jednání stávají součástí mozkové struktury.

(M. Spitzer, Digitální demence, 2014)

Aby se celý proces zdárně rozvíjel, musí mít dítě dostatečnou nabídku činností, která nasytí jeho „hlad po konání“ – dítě nechce být pozorovatel, ale tvůrce skutečnosti. K tomu slouží ve waldorfské mateřské škole především do programu pevně zařazené **smysluplné činnosti** (pečení chleba, vyrábění müsli, péče o zahrádku nebo zvířata apod.), **umělecko – řemeslné činnosti** (práce s ovčí vlnou, práce se dřevem nebo včelím voskem, tkání, filcování, kreslení, akvarelové malování, apod.), **dostatečné množství volné hry a hudebně – pohybové činnosti** (kruhové a prstové hry, zpěv, poslech hry na hudební nástroj, rytimizace, apod.).

4. Vnímavost

Vnímavost můžeme charakterizovat jako schopnost mít vhled, porozumět myšlenkám, pocitům a chování druhých. Souvisí blízce s úrovní sociálních kompetencí člověka. Předpokládá ovšem také schopnost sebeovládání, kontroly vlastního jednání např. potlačení vlastního reflexivního chování – proti vnějším podnětům nebo vnitřním afektům. Právě **volná svobodná hra** malého dítěte cvičí mluvení, naslouchání, dorozumívání, výměnu názorů, vzájemné konflikty i spolupráci s druhými. Ve hře uplatňované představy a zkušenosti dítěte jsou propojeny se systémem komunikace (v různých kulturách, ale i rodinách odlišným), přičemž význam sdělení se nemusí vždy krýt s obsahem, často vyplývá pouze z obecného kontextu nebo z intonace, a nebývá vždy předem známý. Svou roli hraje výraz tváře, oční kontakt, gesta, výrazný pohyb části těla, dotek, postoje, se vším se dítě setkává téměř v každé herní (sociální) situaci. Je třeba vyvinout velkou míru vůle, otevřenosti, tolerance a porozumění, aby mohly být jednotlivé role ve hře spokojeně dohrány. Hra je každodenním cvičením empatie a současně posiluje i vůli dítěte a jeho sebekontrolu.

Některé výzkumy dokládají, že budoucí zdraví, blahobyt a sociální životní problémy člověka závisí na míře sebekontroly v dětství (časopis Science 1989 – Marshmallow test). Lidé, kteří měli v dospělosti větší pocit spokojenosti a úspěšnosti (a také vykazovali větší aktivitu kognitivních funkcí), byli ti, kteří již jako děti byli schopni např. jednání při současném odkladu odměny. Zajímavá je také souvislost se stresem. Množství činností a úkolů, před kterými moderní člověk stojí, je veliký. Množství podnětů také. Vzniká lehce pocit, že nejsme schopni vše obsáhnout v dostatečné míře a dostatečně dobře.

Jinou takovou výchovnou situaci nabízí volný čas trávený v přítomnosti digitálních médií. Vzhledem k možnostem technologií lze jimi nahrazovat zájmové a společenské aktivity a toto řešení se nabízí téměř okamžitě a nepřetržitě. Nově se vytvářející mantra této technologické éry je "Nechci čekat!" Všudypřítomné digitální technologie nám umožňují okamžité spojení s druhými, rychlý přístup k čemukoliv, skrytý pocit, který podvědomě v sobě máme přítomný, je netrpělivost (nízká míra frustrační tolerance) a v reálné praxi zažívané problémy s roztržistou pozorností.

Obě situace přináší stres. Stres je z tohoto hlediska důsledkem pocitu, že ztrácíme kontrolu nad svými úmysly a nad svými souvislostmi. „Nedostatek sebeovládání, osamělost a deprese jsou v naší moderní společnosti nejvýznamnějšími stresory.“ (Spitzer) Pokud však poskytneme dítěti **jednoduchý pevný rytmus dne, drobné rituály, pobyt v přírodě, smysluplné činnosti, umělecké a rukodělné tvoření**, jsou pro něj přirozenou odměnou obohacenou k tomu o radost z konání samotného. Dávají dítěti v raném věku možnost „zabydlet se“ ve světě, cítit se zde bezpečně a doma. Zvyšují frustrační toleranci.

5. Kritická reflexe

Reflexe je proces vytváření a vyjasňování významu zážitku (přítomného nebo minulého) ve svých vlastních pojmech, ohlédnutí se zpět na to, co se stalo, aby bylo pro nás naše jednání viditelné jako možná v budoucnosti uplatnitelná zkušenost. Měla by vést k porozumění situaci a jejímu kritickému posouzení za účelem dosažení změny chování. Kritická reflexe však předpokládá uvědomění si svého já, což v raném věku není možné, protože dítě plně žije přítomností, tím, co se právě děje okolo něho. Když se rodič svého dítěte po návratu ze školky zeptá, co dělalo ráno, obvykle mu není dopřána žádaná odpověď. To zná každý, kdo s nejmladšími dětmi přichází do kontaktu. Nikdy později se tento dar plného života v přítomném okamžiku neobjeví, i kdybychom procházeli jakoukoliv školou osobnostního rozvoje. Z vývojového hlediska tedy není dítě v raném věku kritické reflexe schopno.

Vzhledem k budoucí mediální svéprávnosti lze však v tomto směru učinit mnohé. Ve waldorfských mateřských školách díky objevitelskému (heuristickému) způsobu učení je poskytován široký prostor pro vyzkoušení všech možných dítěti přirozených aktivit. Dítě tak poznává a prakticky zkouší, jaké činnosti jsou v souladu se zaměřením jeho osobnosti, intenzitou jeho specifického nadání a v čem je rozpoznatelný jeho talent. Poskytuje mu to možnost a také schopnost hospodaření s časem, tedy co bude preferovat jako způsob trávení času, čemu dá přednost. Tato skutečnost podporuje v budoucnosti odolnost vůči manipulaci – tedy např. vůči pasivní konzumaci (byť v atraktivní grafice) nabídnutých obsahů. Proto waldorfská pedagogika nabízí velké množství uměleckých a řemeslných činností k nasycení potřeby dítěte tvořit.

Nezanedbatelným a velmi důležitým faktorem pro budoucí schopnost kritické reflexe je spánek malého dítěte. Z výzkumů mozku vyplývá, že jeho aktivita se při spánku nesnižuje, ale právě naopak: zkušenosti a prožitky nabyté během dne se spánkem ukotvují a prohlubují. Aktivace mozku se odehrává ve 4 – 5 cyklech, v REM fázi se nové myšlenkové struktury propojují se staršími a s emocemi a mozek vše znovu promýšlí. Nejen pro zdravý vývoj mozku (a později rozvinuté schopnosti kritické reflexe), ale i pro posílení pozornosti a obnovy životních sil dítěte je dostatečné množství spánku velmi důležité.

Vzdělávání pro budoucí „počítačový svět“ se tedy zdaleka netýká jen samotného zacházení s počítačem či podobnou technikou. Přichází nové období, ve kterém se učíme nově zacházet s rychle šířenými informacemi. Informace sdělujeme, potažmo přijímáme, zpracováváme atd.

nejčastěji ve formě písma, obrazu nebo zvuku. Obsahem mediální výchovy ve waldorfské mateřské škole je zacházení s těmito fenomény v jejich přirozené a dítěti nejlépe uchopitelné podobě: fenomén písma dítě prožívá celým tělem ve všech „formotvorných“ činnostech (např. eurytmie, kruhové a

prstové hry apod.) a samozřejmě také v jakékoliv slovesné podobě (např. každodenní čtení a vyprávění pohádek apod.). Fenomén obrazu je aktivován specifickou estetikou prostředí waldorfských mateřských škol posilující dětskou schopnost imaginativního myšlení, ale také např. terapeutickým malováním apod. Fenomén zvuku je přítomen ve formě průběžného zpívání při veškerých činnostech s dětmi, poslechu pentatonicky laděných hudebních nástrojů a v podobě klidného laskavého slova. Nebo ticha.

To je podstata nepřímé mediální výchovy ve waldorfské mateřské škole.

Zdroje:

Prokazatelné učení: Metodická příručka pro učitele, Edulab

Mediální pedagogika na waldorfských školách, AWŠ ČR.

Manfred Spitzer, Digitální demence, Host 2014.

Uwe Buermann, Jak (pře)žít s médii, Fabula 2009.

[Analogové před digitálním – mediální a informatické projekty k pochopení \(analog-digidaktik.de\)](http://analog-digidaktik.de)

[Mozek se učí lépe z papíru než z počítače, říká neurolog - Vitalia.cz](http://vitalia.cz)

[Asociace logopedů ve školství | logopedie, vzdělávání \(alos.cz\)](http://alos.cz)